

КОРДОН

лінія безпеки

№7 2016

КОМПЕТЕНТНО

VIRTUAL POLITICS

стор. 50

«терапія»

У «ДОЛОНЯХ АНГЕЛА»

стор. 44

пам'ять

ЗА ГЕРОІВ

стор. 14

ВОРТАС

СЕКРЕТ НЕВРАЗЛИВОСТІ

фото Сергія ГУДАКА

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державої прикордонної служби України
№7 (113) 2016

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:
Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Володимир ДАШУКУ
Валентині ЛАЗАРЧУК
Ользі МІРОШНИЧЕНКО
Мирону СИДОРУ
Олегу СЛОБОДЯНУ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Леся МЕДВЕДЕНКО

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ПП «Видавництво «Фенікс»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені
ФОТОГРАФІЇ:
Сергія ГУДАКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА
Михайла МАРКІВА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Дмитра СЛИВНОГО

Виготовлено: ПП «Видавництво «Фенікс»
03680, м. Київ, вул. Шугова, 13-Б.
Тел.: 501-93-01

Наклад: 3005 примірників.
Підписано до друку: 03.11.2016

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися
редакцією, не редагуються
та не повертаються. Думки авторів
публікацій журналу не завжди
збігаються з позицією редакції.
Відповідальність за достовірність
фактів, власних імен та інших
відомостей несуть автори публікацій.
Деякі з фотографій не є прямими
ілюстраціями до текстів. При
використанні матеріалів посилення
на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2016

Фото на обкладинці Валерія ОЛІЙНИКА

10

4 подія
УКРАЇНСЬКИМ ГЕРОЯМ
10 впр
СВЯТО
НА «МЕДОВОМУ ХУТОРІ»
14 пам'ять
ЗА ГЕРОІВ
16 лінія вогню
БЕЗ КОМПРОМІСУ
18 спецпідрозділ
BORTAS. СЕКРЕТ
НЕВРАЗЛИВОСТІ
22 еліта
МІГРАЦІЯ ДОСВІДУ
26 експозиція
«РУШІЙ ПРОГРЕСУ»
32 момент істини
ВИЗНАНІ НАРОДОМ
34 реабілітація
ЖИТИ ЗАНОВО
40 арт
МАЛЮНКИ СЛОВАМИ
44 «терапія»
У «ДОЛОНЯХ АНГЕЛА»
50 компетентно
VIRTUAL POLITICS
54 афіша
«ОСІННІ СПОГАДИ»...
ПРО ЛЮБОВ

4

18

16

54

40

УКРАЇНСЬКИМ ГЕРОЯМ

Два роки тому Президент України Петро Порошенко прийняв рішення відмовитися від хибної традиції відзначати головне військове свято нашої незалежної держави за календарем країни-агресора, і ця нова дата прижилася напрочуд швидко.

На урочистостях з нагоди Дня захисника України Глава держави вітав усіх захисників, які в той чи інший спосіб – на передовій або своєю самовідданою працею – сприяють зміцненню обороноздатності нашої держави, забезпечують мир та спокій України: Збройні Сили, Національну гвардію, Службу безпеки, Державну прикордонну службу, Службу зовнішньої розвідки, правоохоронців, інші силові структури, представників волонтерського руху, військових капеланів та інших.

14 жовтня відбулася урочиста церемонія відзначення українських воїнів АТО, які проявили мужність та героїзм у боях з ворогом. На жаль, не всі з них повернулися живими з бойових завдань. Присутні вшанували хвилиною мовчання пам'ять загиблих героїв, які віддали своє життя, захищаючи незалежність і територіальну цілісність України.

Під час виступу на урочистостях з нагоди Дня захисника України Президент зазначив, що вся держава відзначає справді всенародне свято, народжене в запеклих боях за Вітчизну, які нам доводилося давати ворогам в різні епохи. «Воно поєднує День захисника України; свято покровительки священного українського козацтва – Богоматері Марії; свято вояків УПА; свято, коли ми віддаємо шану воїнам Червоної армії, які під час Другої світової війни боролися з нацизмом, і свято українського воїна, який боронить сьогодні Україну від агресора» – наголосив Глава Української держави.

«У цей урочистий день народ і влада, країна й держава віддають шану тим, хто захищав рідну землю в попередні часи. І тим, хто сьогодні, перебуваючи під кулями, на гарячих передових, у сирих окопах та холодних бліндажах, боронить Україну від російської агресії.

Це наші воїни демонструють волелюбний, жертвний та нескорений український дух, властивий українським лицарям усіх поколінь. Завдяки спільним зусиллям наших військових, суспільства, влади українська армія за рівнем бойової майстерності вважається однією із сильніших у світі» – сказав Петро Порошенко.

«Подивіться в очі українським героям – ніхто так не любить свою Батьківщину, як українці. Ніхто не готовий зараз віддати все, що має, для того, щоб захистити державу. І я пишаюся тим, що вдалося нам всім – українським добровольцям, солдатам і офіцерам, волонтерському десанту, які кинули все в одну мить, не думаючи про себе, знали, що не існує більш важливого завдання зараз, ніж захистити державу.

Де ви ще знайдете таких людей? На прикладі героїв, які віддали своє життя, будуть виховуватись покоління

майбутніх українців, вчитись як любити Україну і як захищати її» – зазначив Президент.

За словами Глави держави, найвищі генерали з усіх країн світу дивуються, як за такий короткий термін Україна відновила військову вправність війська і зробила кроки у реформуванні армії. Він нагадав про затверджений Стратегічний військовий бюлетень, який є «дорожньою картою» з датами, етапами, фінансуванням, з позицією у міжнародній безпе-

ковій співпраці, який гарантує українському народові, що крок за кроком, місяць за місяцем буде кардинально підвищуватися боєздатність наших Збройних Сил.

– Ми будемо робити надзвичайно велику роботу щодо приведення нашої армії до стандартів НАТО, – запевнив Президент. – Її результатом є не лише переконлива демонстрація боєздатності наших Збройних Сил на фронті. Дуже важливою характеристикою є те, якою високою довірою в

“ Важливою характеристикою є те, якою високою довірою в суспільстві користуються наші Збройні Сили. І це не подарунок, не аванс. Ця довіра здобута самовідданою ратною працею і звитягою українського воїна.

суспільстві користуються наші Збройні Сили. І це не подарунок, не аванс. Ця довіра здобута самовідданою ратною працею і звитягою українського воїна. Українська армія користується такою ж довірою у суспільстві, як і церква».

Президент Петро Порошенко наголосив, що Україна продовжує зміцнювати свою обороноздатність та оснащувати військовою новою технікою. За його словами, російська агресія, яка все ще триває, та військова загроза зі сходу, очевидна на

довгу історичну перспективу, є визначальними чинниками нашої безпекової політики та військового планування. Ми маємо витратити на Збройні Сили та безпеку мінімум 5% ВВП – як це не обтяжливо для бюджету, економіки та соціальної сфери. Якщо дивитися на ці витрати у масштабі світових цін на зброю й техніку, порівнювати наш військовий бюджет з аналогічними видатками інших країн, то очевидно, що діємо в умовах обмеженого і дуже скромного фінансового ресурсу.

“ Наші воїни демонструють волелюбний, жертвний та нескорений український дух, властивий українським лицарям усіх поколінь. Завдяки спільним зусиллям українська армія за рівнем бойової майстерності вважається однією із сильніших у світі.

Та ми використовуємо цей бюджет максимально ефективно. Наступного року на закупівлю та ремонт озброєнь планується витратити близько 11 млрд гривень.

Петро Порошенко підкреслив, що паралельно з мужнім захистом військовими кордонів держави на сході країни, оборону тримають і дипломати. «Справжніми захисниками України є й наші «високомобільні дипломатичні сили», які на міжнародних переговорах всіх рівнів створюють сприятливі умови для політико-дипломатичного врегулювання на Донбасі» – зазначив Президент. Одним з найсвіжіших прикладів він назвав злагоджену роботу української дипломатії та делегації народних депутатів в Парламентській асамблеї Ради Європи, яка добилася чіткого визнання Росії країною-агресором та включення до резолюції пункту про необхідність продовження санкцій проти Російської Федерації. «Це наш спільний успіх – проукраїнської міжнародної коаліції,

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 442/2016

Про відзначення державними нагородами України з нагоди Дня захисника України

За вагомий особистий внесок у зміцнення обороноздатності Української держави, мужність, самовідданість і високий професіоналізм, виявлені під час бойових дій та при виконанні службових обов'язків, **постановляю:**

в органах і підрозділах Державної прикордонної служби України:

НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ІІІ СТУПЕНЯ
МЕТЕХУ Андрія Юрійовича – капітана 3 рангу
ПОНОМАРЕНКА Костянтина Дмитровича – підполковника

НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ» ІІІ СТУПЕНЯ
ГАЙДУКА Євгена Миколайовича – старшину
ЗУБКА Ігоря Івановича – старшого сержанта

НАГОРОДИТИ ОРДЕНОМ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
ГУРУ Олександра Івановича – полковника
СМІРНОВА Владислава Анатолійовича – капітана 1 рангу

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНИ»
ХЛОПОВА Олексія Вікторовича – прапорщика

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» ІІІ СТУПЕНЯ
АНДРІАНОВА Олексія Сергійовича – старшого прапорщика

НАГОРОДИТИ МЕДАЛЛЮ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»
БРЕЗВИНА Романа Богдановича – старшину
ВОЙТКОВА Ігоря Анатолійовича – прапорщика
РУДНИЦЬКОГО Юрія Євгеновича – старшого прапорщика

Президент України
Петро ПОРОШЕНКО
 12 жовтня 2016 року

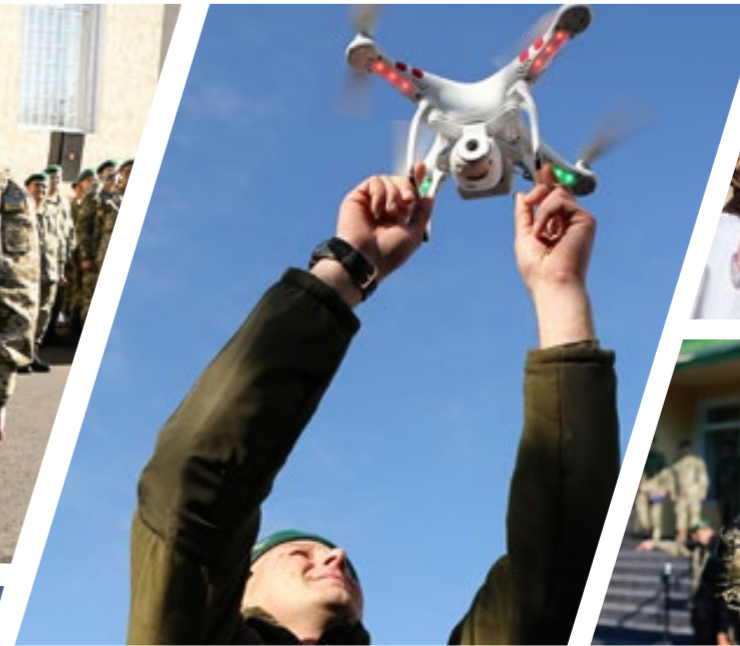
народних депутатів України та наших дипломатів» – резюмував Президент.

З нагоди Дня захисника України Президент Петро Порошенко підписав Указ, яким відзначив високими державними нагородами 265 військовослужбовців – воїнів-силовиків, які проявили мужність та героїзм в боях за незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України. Серед нагороджених – військовослужбовці Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби, Національної поліції, рятувальники та військовослужбовці Державної спеціальної служби транспорту, військові-зв'язківці. Президент вручив високі державні нагороди під час урочистої церемонії вшанування українських воїнів – героїв АТО. к

ЗА МАТЕРІАЛАМИ
 PRESIDENT.GOV.UA

Прибрані поля, доглянуті сади, чепурні села, що поховалися у балках незліченних водойм, вічна бруківка, що визирає з-під залишків асфальту радянської епохи, і неймовірні ями околишніх доріг, як знак того, що сюди просто не встигла доїхати епоха сьогоднішня, або ж ні – їй поки що вистачає і залізниці. Посеред усього цього ансамблю розкинулося мальовниче містечко Кодима. На перший погляд – нічого надзвичайного, просто пересічний райцентр, однак це лише на перший погляд. За якихось два десятки кілометрів звідси знаходиться державний кордон України з Республікою Молдова, зокрема її придністровський сегмент. Тож Кодима, як і сотні років тому, продовжує свої прикордонні традиції.

С В Я Т О НА «МЕДОВОМУ ХУТОРІ»

Сьогодні тут неординарна подія – охоронці рубежу відкривають оновлений відділ прикордонної служби. Тепер у них є все для результативної роботи – сучасне місце розташування, новенькі європейські позашляховики, квадроцикли, мотоцикли, повний комплект спецзасобів, включаючи безпілотник. ВПС істотно вирізняється на тлі інших міських будівель, а підтягнутий, одягнений у новеньку форму персонал викликає у кодимчан відчутну повагу.

На урочистості з нагоди відкриття відділу прибули Голова державної прикордонної служби України, керівники регіональних управлінь та Національної академії ДПСУ, командування Подільського загону, представники місцевих органів влади, ветерани прикордонної служби, численні місцеві школярі.

Як зауважив у своєму зверненні до присутніх генерал-полковник Віктор Назаренко – облаштування державного кордону, створення якісних умов для служби прикордонників є пріоритетним завданням керівництва відомства.

– Сьогодні ВПС «Кодима» відповідає усім стандартам сучасного прикордонного менеджменту, його інфраструктура та технічна оснащеність дозволяють якісно виконувати завдання з охорони державного кордону України. Ми з вами знаходимося на надзвичайно важливій, напруженій, але все ж таки мирній ділянці південного кордону. Там, на сході, йде війна з російсько-терористичними військами та їхніми полічниками. З понад 16 тисяч військовослужбовців ДПСУ, які брали участь у бойових діях, 279 – прикордонники Подільського загону, 15 – безпосередньо з цього ВПС. 710 прикордонників на

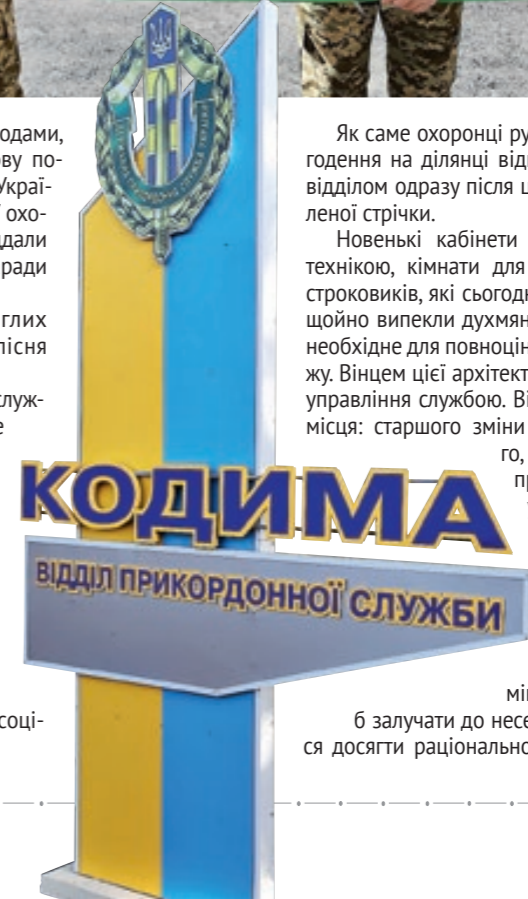
сьогодні відзначено державними нагородами, старшому лейтенанту Вячеславу Семенову посмертно присвоєно високе звання Героя України. Під час виконання завдань у зоні АТО 67 охоронців кордону, захищаючи Батьківщину, віддали своє життя – заради бойових товаришів, заради майбутнього, за нашу вільну Україну.

Усі присутні вшанували пам'ять полеглих хвилиною мовчання, яку супроводжувала пісня «Пливе кача...»

– Сьогодні ставить перед Держприкордонслужбою серйозні відповідальні завдання. Головне з них на державному кордоні – боротьба з організованою злочинністю, проявами тероризму, контрабандою, нелегальною міграцією, торгівлею людьми, розповсюдженням зброї та наркотиків, – додав Голова прикордонного відомства. Він також висловив впевненість в тому, що військовослужбовці ДПСУ з честю виконають всі почесні завдання, які визначає їм Батьківщина. Водночас за підтримки Президента України, Уряду та Міністерства внутрішніх справ керівництво відомства і надалі робитиме все задля покращення умов служби та соціальної захищеності прикордонників.

Як саме охоронці рубежу боротимуться з викликами сьогодні на ділянці відповідальності дізнаємося з екскурсії відділом одразу після церемонії розрізання символічної зеленої стрічки.

Новенькі кабінети обладнані сучасною комп'ютерною технікою, кімнати для розміщення персоналу і, зокрема, строковиків, які сьогодні служать у підрозділі, кухня, на якій щойно випекли духмяний хліб, затишна їдальня, – тут є все необхідне для повноцінного життя та роботи охоронця рубежу. Вінцем цієї архітектурної композиції є, безумовно, центр управління службою. Він розрахований лише на два робочі місця: старшого зміни прикордонних нарядів та чергового, однак звідси можна контролювати практично всю ділянку відділу, а за умови використання мобільного тепловізійного комплексу робити це цілодобово. Передбачає система й контроль безпосередньо за розташуванням підрозділу. Шістнадцять камер відеоспостереження на території ВПС дозволяють замінити декількох людей, яких довелось б залучати до несення внутрішньої служби, тож вдається досягти раціонального використання людського ресурсу

і зосередити його на найбільш напружених сегментах кордону. Ще по чотири відеокамери знаходяться у міждержавному пункті пропуску Олексіївка та місцевому – Шершенці. У разі виявлення критичної ситуації туди відправляють групу зі складу чергового резерву, яка за лічені хвилини прибуває на місце і допомагає з локалізацією інциденту.

Власне, проект оновлення підрозділу реалізований впродовж п'яти місяців. Як розповідає начальник відділу майор Андрій Крук, роботи з реконструкції будівлі почали у травні поточного року. До цього ВПС розташовувався у Шершенцях, однак попереднє місце дисло-

кації не дозволяло розміщувати на своїй базі військовослужбовців строкової служби. Крім того, новий ВПС дозволяє контролювати рух транспортних засобів як до кордону, так і в напрямку райцентру. У разі потреби прикордонники практично миттєво перекривають шлях і можуть ефективно протидіяти переміщенню контрабанди.

Красномовним прикладом цього є затримання персоналом підрозділу місцевого мешканця села Олексіївка, який організував незаконне переміщення в Україну сигарет молдавського виробництва. Група осіб принесла до кордону кілька ящиків тютюнових виробів.

Користуючись практично відсутністю прикордонних нарядів з боку Придністров'я і близькістю до лінії кордону української автомобільної дороги, вони перекинули ящики через загороджувальний паркан і зникли у невідомому напрямку. З нашого боку порушник просто взяв ці ящики і завантажив їх в автомобіль марки «Мерседес», після чого він попрямував до Кодими, хоча завершити реалізацію своїх намірів йому не вдалося.

Загалом упродовж минулого року на ділянці Подільського загону прикордонники виявили та вилучили незаконно переміщуваних товарів на суму понад 35 мільйонів гривень. Понад півмільйона з цієї суми – безпосередньо на ВПС «Кодима».

Тепер у них значно більше можливостей. Лише за останній рік загін поповнили три такі ж відділи. «Кодима» – четвертий. Сегменти відповідалності зменшилися, щільність охорони державного кордону збіль-

шилася. Цілком закономірно, що ця ситуація позитивно позначиться на результативності служби.

Зрештою, мешканці «медового хутора», а саме так називали Кодиму ще з XIV століття, можуть, так би мовити, спати спокійно і сміливо будувати плани на майбутнє, адже про їхню безпеку дбають і прикордонники, і підрозділи Національної гвардії та СБУ, які посилюють «зелених кашкетів» на цьому напрямку. А особисто від себе додаю: після двох днів у Кодимі, я можу з впевненістю сказати – тут живуть українці, вони розмовляють гарною українською і роблять свою одвічну українську роботу. І навряд чи бодай хтось із них замислиться над ідеями «круського мира», який нібито й не так далеко звідси – у невідомій ПМР. К

ДМИТРО СЛИВНИЙ,
ФОТО АВТОРА

ЗА ГЕРОЇВ

Атмосфера таких заходів зворушує, а промови на них лунають особливо щиро. Інакше й бути не може. Адже відкриття меморіальних дошок, обелісків, іменування вулиць як ніколи на часі, бо свідчить про згуртованість нації, яка береже пам'ять про своїх героїв. Водночас такі події символізують скорботу за загиблими й гордість від того, що такі є справжні захисники Батьківщини, для яких доля рідної країни дорожча за власне життя. Подвиги прикордонників АТО надихатимуть прийдешні покоління на захист рідної землі. Вічна слава Героям, які віддали найцінніше за наше майбутнє!

СПРАВЖНЬОМУ ПАТРІОТУ

У Черкасах, на території першої міської гімназії, наприкінці вересня відкрили меморіальну дошку прикордоннику Павлу Лазаренку. Заходи відбулися на території навчального закладу, де здобував освіту військовослужбовець Навчального центру підготовки молодших спеціалістів Держприкордонслужби України ім. Ігоря Момота.

Останні 15 років Павло з родиною жив і працював в Іспанії, а коли розпочалася російська агресія, не зміг залишатися осторонь. Тому як справжній патріот своєї держави повернувся в Україну. І вже в червні 2014 року у складі мотоманевреної групи Навчального центру підготовки молодших спеціалістів Держприкордонслужби України виїхав боронити державний кордон.

11 липня 2014 року його життя обірвалося під час масованого обстрілу позицій прикордонників під Зеленопільям з боку Російської Федерації.

На урочистостях, окрім учнів та вчителів гімназії, рідних і близьких загиблого, були присутні представники місцевої влади, керівництво та персонал Навчального центру прикордонного відомства.

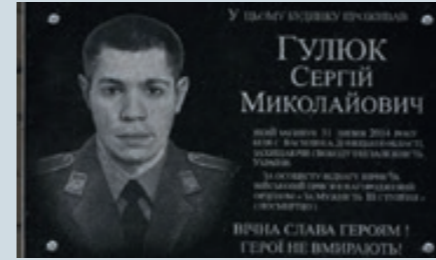
– Він був справжнім патріотом. Україна жила в його серці. Це відчувалося, це було в його очах. Дуже символічним є те, що меморіальна дошка відкрита саме на фасаді цього будинку, адже у цих стінах були перші

успіхи і невдачі, перші друзі, тут відбувалося становлення Павла як громадянина, – зауважив директор першої міської гімназії Сергій Саєнко. – Традиційно проводжаючи своїх учнів у життєву дорогу, вчителі настановляють: «Ким би ви не стали в житті, головне, щоб ви були людьми». Наш Павло став людиною з великої літери. Ми будемо завжди ним пишатися!

ХОРОБРОМУ СЕРЦЕМ ЗАКАРПАТЦЮ

Напередодні Дня захисника України на честь відважного героя-прикордонника майора Віктора Шепентала названо одну з вулиць у місті Свалява. Саме тут народився хоробрий охоронець рубежу, який прикордонну службу розпочав у Чопському загоні.

10 жовтня 2014 року, перебуваючи в зоні АТО, під час руху колони розвідувальної групи оперативно-прикордонної комендантури, поблизу населеного пункту Оленівка Мар'їнського району, Віктор Шепентал разом з іншими воїнами потрапив у засідку. Вороги відкрили прицільний вогонь зі стрілецької зброї. Однак прикордонники одразу вступили у бій та дали гідну відсіч. Під час того бою, проявивши неабияку мужність та героїзм, офіцер отримав поранення, несумісне з життям.

ТАМ, ДЕ МешКАВ З РОДИНОЮ

Протягом двох років війна забрала життя багатьох захисників України, серед яких – прикордонник Сергій Гулюк. 11 жовтня за ініціати-ви Луцької міської ради та Луцького загону на будинку, де мешкав загиблий, відкрили меморіальну дошку.

Біля гуртожитку на вулиці Коновальця в місті Луцьку зібралися дружина та син, товариші по службі загиблого, керівництво загону та міської ради, настоятель церкви.

Відкрили меморіальну дошку побратими Сергія Гулюка, які разом з ним обороняли кордон України. Усі вони згадували добрим словом Сергія, який загинув під час мінометного обстрілу пункту пропуску «Василівка» 31 липня 2014 року. Сиротами залишилися троє неповнолітніх дітей.

Дружина Сергія Гулюка Юлія розповіла, що незадовго до загибелі чоловік зателефонував до неї, втішений тим, що живим вибрався з пекла, де так бомбили, що й землі не було видно: «Дуже радів, що вижив, бо вояки могли не вийти з оточення: з одного боку – Росія, з іншого – сепаратисти. Казав, що скоро подзвонить. Та невдовзі отримала страшну звістку, що він загинув».

Офіцер-прикордонник Павло Гаврилук був із Сергієм до останнього його подиху. «Ми передислокувалися в пункт пропуску «Василівка», – згадав Павло, – де тієї ж ночі близько 3-ї години противник здійснив мінометний обстріл нашої позиції. Ми саме тоді перебували на прикордонному посту. Унаслідок обстрілу було зруйновано бетонні конструкції приміщення, перекриття стелі впали на нас, Сергій отримав травми, несумісні з життям».

За особисту мужність і героїзм Президент України нагородив Сергія Гулюка орденом «За мужність» III ступеня посмертно.

ІЗ ВДЯЧНІСТЮ

Герой-прикордонник Ігор Момот у 2003 – 2006 рр. очолював Ізмаїльський загін. Його внесок у розвиток міста Ізмаїл є неоцінним. Він користувався повагою не тільки прикордонного колективу, а й містян, про що свідчить перейменування вулиці на його честь. А нещодавно управління Українського Дунайського пароплавства прийняло рішення про зміну назви одного зі своїх теплоходів на ім'я загиблого героя-прикордонника. Нині теплохід реконструюється на Килийському судоремонтному заводі і після проходження усіх необхідних процедур судно носитиме нове ім'я – «Ігор Момот».

ДАНИНА ПОВАГИ

У селищі Окни, що на Одещині, відбулося відкриття меморіалу прикордоннику, молодшому сержанту Миколі Антипову та усім воїнам, полеглим у зоні АТО.

На відкриття зібралася вся сільська громада, родичі Миколи, прикордонники, представники військомату, сільський голова та керівництво райдержадміністрації, представники ветеранських та громадських організацій селища і району.

– Хлопці, яких зараз уже немає поруч з нами, прекрасно знали, що таке обов'язок перед державою. Ціною власного життя вони захищали мирне небо над головами наших сімей. Мені хочеться, аби місцеві мешканці пишалися та пам'ятали наших воїнів. Ми ніколи не забудемо героїв, – підкреслив у своєму виступі голова РДА Окнянського району.

По завершенні офіційної частини відбулися покладання квітів і молебень за загиблими. Підтримали захід своїми виступами й представники місцевого Центру культури та дозвілля, а також народні творчі колективи Окнянщини.

Монумент виготовлено за кошти районного та селищного бюджетів. За рішенням жителів селища іменем загиблого воїна Миколи Антипова названо колишню вулицю Леніна. К

БЕЗ КОМПРОМІСУ

На жаль, динаміка подій останнього часу на лінії розмежування залишається стабільною не на користь прикордонників і мирних жителів. Попри мало не щоденні обстріли на лінії зіткнення і те, що становище залишається гранично небезпечним, охоронці рубежу несуть там свою службу не ремствуючи. Виявляють зброю, боєприпаси, стримують потік товарів народного вжитку, продуктів харчування, ліків на сотні тисяч гривень, а також готівку разом з банківськими картками.

І жодного натяку на хабарі! Натомість прикордонники щодня притягають до кримінальної відповідальності тих, хто хоче за будь-яку неправомірну грошову винагороду «вирішити» питання про безперешкодний пропуск через лінію розмежування.

ПРО ВОРОЖУ КАНОНАДУ

18 жовтня російсько-терористичні війська вперше за усю війну обстріляли прикордонні позиції у напрямку КПВВ «Гнутове», що поблизу Маріуполя. З боку населеного пункту Октябрь, що на тимчасово невідконтрольній українській владі території, терористи випустили близько 30 мін, що «лягали» не далеко одна від одної. Було пошкоджено чотири житлові будинки, два з них повністю зруйновані. Місцеві жителі не постраждали. Терористи відкрили вогонь, коли в КПВВ пропускні

операції уже не здійснювали. Прикордонники вогонь у відповідь не відкривали. Це справжнє диво, що обійшлося без поранених – ніхто не ховався, бо не очікував, що по цьому КПВВ бойовики все-таки наважаться вдарити, тим паче із важкої далекобійної зброї.

20 жовтня близько 17:00 снайпер терористів обстрілював район поряд з КПВВ «Майорськ». Ніхто з прикордонників та подорожуючих громадян не постраждав. Щоб не допустити жертв серед мирного населення, пропуск осіб через

лінію розмежування тимчасово призупиняли.

27 жовтня з 6:30, ще до початку здійснення пропускних операцій через лінію розмежування у напрямку «Майорського», терористи розпочали мінометний обстріл. Через загрозу життю на дорожньому коридорі тимчасово було призупинено пропуск. Усіх громадян, які очікували перед КПВВ, прикордонники відвели в тил ділянки на декілька кілометрів. На цьому напрямку бойовики згодом почали застосовувати стрілецьку зброю.

Останнім часом незаконні збройні формування настирно поливають вогнем КПВВ «Мар'їнку». Так, **15 і 19 жовтня**, коли пропускні операції уже завершилися, з смт Олександрівка, що на тимчасово невідконтрольній території, російсько-терористичні війська гатили по «Мар'їнці» з мінометів та кулеметів. Ніхто з прикордонників не постраждав, у відповідь вогонь не відкривали.

26 жовтня близько 14-ї години терористи знову обстріляли місцевість поблизу «Мар'їнки». Вогонь вівся з АГС-17 з ферми, яка розташована поблизу згаданої вже Олександрівки. Постріли розірвалися за 50 метрів від контрольного поста неподалік дорожнього полотна. На той момент перед контрольним пунктом перебували люди, які перетинали лінію розмежування. Їх евакуювали на територію КПВВ.

Гатили в напрямку «Мар'їнки» й напередодні, ввечері **25 жовтня**, зі стрілецької зброї з лісосмуги, що на околиці Олександрівки. У той час пропускні операції на цьому дорожньому коридорі уже не здійснювалися. Звідти ж **27 жовтня** більше трьох годин російські найманці вели вогонь у напрямку контрольного поста «Мар'їнка», що поблизу однойменного КПВВ. Спочатку вони використовували стрілецьку зброю, а згодом застосували АГС-17 і РПГ. Ніхто з українських захисників кордону не постраждав.

ЗГУБНІ ЗНАХІДКИ

У нежилому будинку смт Зайцеве на Донеччині прикордонники виявили тайник з боєприпасами, в якому містилося 1,5 тисячі патронів 5,45 мм. Знахідку передано оперативно-слідчій групі, було поінформовано взаємодіючі підрозділи.

ЗА «ПЕНСІЄЮ»

250 тисяч гривень намагався перевезти через КПВВ «Зайцеве» наш співвітчизник автомобілем «Шевроле». Під час проходження контрольних операцій чоловік нервував, що одразу привернуло увагу прикордонників. В результаті перевірки в передньому бампері авто було виявлено сім пакунків з грошима та банківські картки. Походження виявленого правопорушник пояснювати відмовився.

Ще один автомобіль в КПВВ «Новотроїцьке» затримали прикордонники спільно з представниками фіскальної служби. Він також слідував до підконтрольної бойовикам території. В авто знайшли 150 пластикових банківських карток.

Також у «Новотроїцькому» під час огляду автомобіля «Шевроле», яким жінка прямувала з Донецька в Маріуполь, у ніші для рукавичок правоохоронці виявили 150 банківських карток.

ФОКУС НЕ ВДАВСЯ

Не пройняла прикордонників із КПВВ «Новотроїцьке» настирність чоловіка, який хотів, щоб його авто позачергово пропустили на невідконтрольну територію. У пачку з-під сигарет він вклав 100 гривень та запропонував прикордонному наряду заглянути у її вміст. Після чого він показував цей же фокус поліцейським.

Своєрідний рекорд дня зафіксовано 26 жовтня – одразу сім фактів, коли громадяни намагалися за хабар «домовитися» про безперешкодний пропуск через лінію розмежування. Ці випадки мали місце в контрольних пунктах «Майорськ», «Мар'їнка» та «Гнутове», а сума запропонованих коштів – близько 2,5 тисяч гривень. За свої пропозиції порушники були передані співробітникам Нацполіції. к

ЗА МАТЕРІАЛАМИ САЙТУ DPSU.GOV.UA

**ЦЕ СПРАВЖНЄ ДИВО,
ЩО ОБІЙШЛОСЯ БЕЗ
ПОРАНЕНИХ – НІХТО НЕ
ХОВАВСЯ, БО НЕ ОЧІКУВАВ,
ЩО ПО ЦЬОМУ КПВВ
БОЙОВИКИ НАВАЖАТЬСЯ
ВДАРИТИ ІЗ ВАЖКОЇ
ДАЛЕКОБІЙНОЇ ЗБРОЇ.**

У КПВВ «Новотроїцьке» за допомогою службового собаки Бетті прикордонники виявили мисливську гладкоствольну рушницю 20 калібру та дозвіл на зброю, виданий однією з організацій незаконних збройних формувань. Чоловік переміщував її з невідконтрольної території до Маріуполя.

BORTAC

СЕКРЕТ НЕВРАЗЛИВОСТІ

EN Both world events and technological progress are prompting the special forces, and Ukrainian border guards are not an exception, for constant improvement of their tactics and adding the best practices to their armoury. So, recently the personnel, having undergone the training course after the program of the BORTAC - Border Patrol Tactical Unit of the United States, graduated at the premises of the Mobile border detachment. Overall, about 80 border guards got through training successfully. Moreover, 10 instructors received the skills and knowledge needed to provide further professional training of the personnel of the State Border Guard Service of Ukraine mobile units.

На війні як на війні, треба бути готовим до найрізноманітніших загроз, яких в Україні вистачає – російські диверсанти, терористи та свавільний криміналітет. І без таємної зброї – сучасних спецпідрозділів – ніяк не обійтися. Вони діють у тіні і виконують операції з ювелірною точністю. Це не звичайні солдати. Їх обирають з кращих. Вони проходять надскладні тренування, досягаючи меж фізичних і психологічних можливостей. Успіх залежить від професіоналізму кожного і вміння діяти у команді. Мати міцні м'язи недостатньо, треба бути витривалим і обізнаним, а найголовніше – вміти працювати головою, бо спецоперація, як гра в шахи з ворогом.

Події у світі та прогрес технологій змушують спецназівців, і українські прикордонники – не виняток, постійно удосконалювати тактику своїх дій і брати на озброєння передовий досвід. Так, нещодавно в Києві на базі Мобільного прикордонного загону відбувся випуск військовослужбовців, які пройшли курс підготовки за програмою підрозділу спецпризначення BORTAC прикордонного патруля США. Загалом успішно завершили навчання майже 80 прикордонників, також було підготовлено 10 інструкторів, які в подальшому навчатимуть особовий склад мобільних підрозділів Держприкордонслужби України.

ЗА НОВИМИ СТАНДАРТАМИ

Навчання тривалістю більше двох місяців проводилося за підтримки Посольства США в Україні. Курс спецпідрозділу BORTAC передбачає спеціальну тактичну, вогневу, фізичну та психологічну підготовку і техніку виживання в екстремальних умовах. Методика не надто комфортна для курсантів, але, як показує міжнародний досвід, надзвичайно ефективна. Середньостатистична людина при таких фізичних і моральних навантаженнях могла б зламатися, але бійці прикордонного спецназу стали тільки сильнішими. Головний акцент робили на відпрацюванні практичних навичок у конкретних критичних ситуаціях, максимально наближених до умов, з якими прикордонники мобільних підрозділів можуть стикатися на кордоні та під час несення служби. Доводили до найвищого рівня координацію спільних дій. Значна увага також приділялася практичним заняттям з вогневої підготовки та тактиці ведення бою.

На церемонії випуску спецпризначенців були присутні перший заступник Голови Держприкордонслужби України Василь Серватюк, керівник відділу з правоохоронних питань Посольства США в Україні Крістофер Сміт, представники взаємодіючих структур та міжнародних інституцій.

BORTAC (аббревіатура від *Border Patrol Tactical Unit – тактичний підрозділ прикордонного патруля*). Місія BORTAC – реагувати на терористичні загрози в будь-якій точці світу для захисту своєї країни. Підрозділ створено 1984 року. Він постійно розширює масштаби своєї діяльності, нині має блок швидкого реагування, здатний виконувати внутрішні операції як на національному рівні, так і в іноземних державах. Члени BORTAC діяли в 28 країнах по всьому світі. Місії включали міжнародне навчання/консультації, операції з протидії тероризму, боротьби з обігом наркотиків, захист високих посадових осіб тощо, а також тактичну підготовку для інших американських установ та військових формувань.

Від імені посольства США в Україні Крістофер Сміт подякував усім, хто взяв участь у цьому проекті, за старанність і високий рівень координації, а також запевнив у готовності уряду США до подальшої взаємодії:

– Попереду у нас ще багато роботи, але ми впевнені, що в результаті допоможемо вашій Службі створити підрозділ спеціального призначення, який відповідає найвищим новітнім стандартам. У цей складний час ми розуміємо важливість і необхідність виконання завдань щодо зміцнення безпеки на державному кордоні України.

Привітав прикордонників, які пройшли навчання, перший заступник Голови Держприкордонслужби генерал-лейтенант Василь Серватюк, зазначивши, що ця підготовка вкрай необхідна в умовах сьогодення:

– Спільними зусиллями, за допомогою та підтримки американських партнерів, ми створюємо сучасні спеціальні підрозділи – структури, що стануть одним з найбільш дієвих інструментів реалізації завдань Служби. Обстановка на державному кордоні і в зоні проведення антитерористичної операції змушує працювати над постійним підвищенням боєготовності та професійного вишколу військовослужбовців. Ніхто, крім нас, не виконає ці завдання, не захистить наші кордони, нашу Батьківщину, наш народ і наші сім'ї. Дякую вам за те, що наполегливо опанували програму. Вона була важкою, але ви впоралися. Впевнений, що отримані в період навчання знання служитимуть захисту нашої Батьківщини.

Похвалив випускників, перекладачів, а особливо – нещодавно підготовлених інструкторів, військовослужбовців Мобільного загону, керівник інструкторської групи офіцер прикордонного патруля США:

– Адже це дуже нелегко – спочатку бути курсантом, а потім працювати як інструктор. Ви добре вивчили матеріал і ще краще впоралися з викладанням його новим курсантам. Тому працюйте далі і підтримуйте гарний професійний рівень. На початку трішки хвилювалися за вас. Та ви всі добре згуртувалися як одна команда, зрозуміли свої слабкі та сильні сторони, навчилися правильно використовувати їх і перемогти. Не було жодного завдання, з яким би ви не впоралися. Це ознака того, що ви готові працювати як команда.

Під час урочистої церемонії перший заступник Держприкордонслужби разом з керівником відділу з правоохоронних питань Посольства США в Україні вручили випускникам сертифікати про проходження курсу, шеврони мобільних підрозділів, а також відомчі відзнаки.

Під час урочистої церемонії перший заступник Держприкордонслужби разом з керівником відділу з правоохоронних питань Посольства США в Україні вручили випускникам сертифікати про проходження курсу, шеврони мобільних підрозділів, а також відомчі відзнаки. Представники Краматорського, Харківського, 10-го мобільного та інших прикордонних загонів отримали також сертифікати на нові крупнокаліберні снайперські гвинтівки.

На завершення випускники продемонстрували техніку затримання групи терористів на автомобілі. За легендою декілька чоловіків з пораненим заручником на всюдиході з високою швидкістю втікали від погоні. Блокування автомобіля, коротка блискавична сутичка, взяття під контроль вогневих засобів навколишньої території, надання допомоги пораненому та затримання бойовика, якому вдалося вирватися, відбулися швидко, аніж можна прочитати цей абзац.

Бійці та офіцери Мобільного загону і раніше завжди були на висоті: і на навчаннях, і в бою. Однак під час демонстрації присутні могли побачити не просто крутий рівень індивідуальної виучки та командну злагодженість: екіпажі «спеців» дійсно працювали як єдиний організм. Адже сьогодні вони просто зобов'язані бути сильнішими, спритнішими і хоробрішими, ніж ворог. К

Володимир ПАТОЛА

Маючи більш ніж піввіковий досвід, SAS сьогодні не тільки постійно виконує секретні місії, а й тренує своїх колег з інших країн.

МІГРАЦІЯ ДОСВІДУ

Подібні підрозділи є практично в кожній армії світу. Цілі й завдання, а також їх склад варіюються. Концепція бойового застосування частин і підрозділів спеціального призначення у збройних силах різних країн відмінні. Та у яких же країн світу кращий спецназ? На це питання неможливо відповісти, оскільки у будь-якого подібного підрозділу своя серйозна місія, від протидії тероризму і порятунку заручників, до розвідки і навіть нападу, які завжди тримаються в суворій таємниці.

Та спільне в них те, що вже стало світовою практикою військовослужбовців із кращих спецназів ділитися своїм бойовим досвідом з колегами сил спеціальних операцій дружніх країн, проводити тренування у непередбачених умовах. Військово-політичне керівництво має з цієї діяльності політичну і економічну вигоду, почасти завдяки авторитету та репутації своїх потужних підрозділів.

Згадаймо хоча б один із найстаріших, найвідоміших і найбільш професійних підрозділів спецназу в світі – британський SAS. Основними його завданнями є проведення антитерористичних операцій, як у Великобританії, так і за її межами. Маючи більш ніж піввіковий досвід, SAS сьогодні не тільки постійно виконує секретні місії, а й тренує своїх колег з інших країн. Найбільш тісні зв'язки британського спецназу з аналогічними загонами зі Скандинавії і Близького Сходу. Багатий досвід антипартизанських і контртерористичних операцій SAS також змусив спецназ різних держав копіювати його тактику. Зокрема, ізраїльський «Сайрет Маткаль», американські «Зелені берети» і «Дельта».

Підрозділ спецназу Федеральної поліції Німеччини GSG 9 (нім. Grenzschutzgruppe 9 – Група охорони кордонів 9) було сформовано у вересні 1973 року, через рік після трагічної загибелі спортсменів на Олімпіаді в Мюнхені, з метою припинення терорис-

тичних дій на території Німеччини в майбутньому. Структура GSG-9 багато в чому створювалася за зразком елітного ізраїльського спецпідрозділу Генерального штабу Армії оборони Ізраїлю (ЦАХАЛ) «Сайрет Маткаль» і Служби загальної безпеки «Шин-Бет».

До речі, та ж «Дельта» часто свої тренування об'єднує з тренуваннями інших американських контртерористичних угруповань і співпрацює з іноземними військовими об'єднаннями, такими як австралійський SAS, британський SAS, канадський JTF-2, французький GIGN, німецький GSG9, ізраїльський SM.

На британському SAS і американському спецназі був змодельований і пакистанський Special Services Group (SSG). Боець SSG навчений для виконання завдань у будь-якому середовищі, включаючи гори, пустелю, джунглі і навіть підводний бій.

Зі складу 1-ї повітрянодесантної бригади Японії були відібрані і відправлені до США для навчання за програмою групи «Дельта» два взводи солдатів.

У березні 2004 року групи спеціального призначення були введені в дію як підрозділи для боротьби з тероризмом.

«ДОРОГА ДО РАЮ»

Елітні спецпідрозділи різних країн світу мають свої особливості щодо підготовки бійців. Певна річ, вимоги до кандидатів – найсуворіші. Військові навчання, як правило, максимально наближені до умов реального бою. Тренується як тіло, так і розум, а також розвивається вміння реагувати швидко, правильно і чітко навіть під великим тиском. Процес зазвичай починається з того, що збільшують фізичну силу і витривалість новобранців шляхом інтенсивних тренувань. Після розвитку відповідних психічних і фізичних якостей увагу майбутніх «спеців» зосереджують на конкретних аспектах ведення бойових дій (єдиноборства, стрільця, парашутна підготовка та інші спеціалізовані програми, які готують кандидатів до виконання специфічної ролі). Тим не менш, деякі спецпідрозділи йдуть на крайні заходи, щоб переконатися, що їхні підопічні готові абсолютно до всього.

АМЕРИКАНСЬКІ «МОРСЬКІ КОТИКИ» SEAL

Морські котики? Швидше, морські леви! Престиж і слава даються «морським котикам» непросто. Охочих долучитися до їх лав у США не бракує, але 12-місячну школу проходять одиниці. Відсів за ці місяці становить близько 90 відсотків.

Одним з головних складових тренувального процесу є здатність курсанта навчитися сприймати воду як єдину безпечну стихію. Потенційних «котиків» змушують плавати годинами в майже крижаній воді з вантажем і при сильному штурмі. Курсантів також зв'язують по руках і ногах і змушують якомога довше протриматися на плаву.

Етапи підготовки «морських котиків» тривають по кілька тижнів, і кожен з них за складністю перевершує попередній. Однак найскладнішим періодом тренувань, на думку більшості «котиків», є «пекельний тиждень». Під час цього п'ятиденного етапу охочим стати частиною елітних військ США дозволяється спати по 2-4 години на добу, витримуючи при цьому практично садистські навантаження.

Так, протягом «пекельного тижня», окрім того, курсанти повинні пройти так зване «випробування штурмом». Воно полягає в тому, що інструктори в холодний і вітряний день вишиковують претендентів на самому березі океану і змушують стояти на вітрі протягом 20 хвилин. Курсантів накривають крижані хвилі, проте ворухитися їм не можна. Потім по команді вони виходять на берег і, провівши там п'ять хвилин на пронизливому вітрі, знову заходять у крижану воду. Таке «загартування» триває кілька разів. Після цього інструктори віддають наказ на марш-кидок у повній екіпіровці, що триває кілька годин.

Після «пекельного тижня» претендентам дають «поблажку»: дозволяють спати на пару годин довше, однак цього все одно не достатньо, щоб відновити сили після виснажливих п'яти днів.

«МАРШ СМЕРТІ»

Спеціальної повітряної служби (англ. Special Air Service, SAS), ВЕЛИКОБРИТАНІЯ

Інструктори зустрічають кандидатів словами: «Ми не будемо вас відбирати. Ми дамо вам таке навантаження, щоб ви здохли. Той, хто виживе, вчитиметься далі». І слова не розходяться зі справами. Витримує приблизно один кандидат з десяти. Чого вартий тільки місячний курс навчання протистояти спеціальним методам допиту!

Фізичні вимоги до кандидатів SAS дуже суворі і передбачають неабияку витримку. Найскладніше у підготовці – це марші. Кульмінацією тестування є марш без перерв на відпочинок на відстань близько 60 кілометрів при повній амуніції, з 30-кілограмовим рюкзаком за спиною, пляшкою води і автоматом, який необхідно пройти за 20 годин. Кандидати мають бути здатні пропливати дві милі за півтори години і пробігати чотири милі за 30 хвилин. Після цього їх закидають у джунглі, щоб вивчати способи виживання і отримувати навігаційні навички. Після цього починається власне практика виживання. Завершальне випробування – 36-годинна сесія допиту, покликана зламати волю кандидата. І тільки після цього кандидат буде допущений до подальшого навчання. Бійці спецназу SAS проходять курси з безпеки, вивчаючи розвідувальну службу і операції контррозвідки. Британський спецназ скидається на суміш «Морських котиків» і Джеймса Бонда в одному флаконі.

GSG 9, НІМЕЦЧИНА

Піком фізичного навантаження є тиждень, коли кандидати групами здійснюють тривалі переходи пересіченою місцевістю Шварцвальда. При цьому переносять важкі предмети на велику відстань, здійснюють транспортування поранених, підйом вгору і спуск з повним спорядженням. Все це супроводжується обмеженням сну і їжі. Надалі кандидати складають різні тести на психологічну стійкість.

«МОРСЬКІ ДРАКОНИ», ТАЙВАНЬ

Повзання по коралам і камінню. На перший погляд, звучить не так вже й погано. Навіть з деякою ноткою екзотичності, але, повірте, це лише ілюзія. Тайванські морські піхотинці ставляться до цього виду тренінгу дещо інакше. «Морські дракони» – елітний підрозділ тайванської армії, що несе службу на головному прикордонному аванпості Тайваню – на острові Кінмен. Іспит під назвою «Дорога до раю» майбутні військові аквалангісти морської піхоти ВМС Тайваню складають після дев'яти тижнів інтенсивної морської десантної підготовки. 50-метрова «Дорога до раю» всипана гострими каменями і уламками коралів, мабуть, з урахуванням специфіки узбережжя, куди повинні висаджуватися морпіхи. Кадети мусять проповзти 50 метрів на животі з руками за спиною. З трьох тисяч претендентів шеврони отримують не більше 100 шасливчиків.

NAVSOG I CGSOG, ФІЛІППІНИ

Як вважає командування двох філіппінських загонів спецпризначення, NAVSOG (військовий флот) і CGSOG (берегова охорона), фізична сила має відповідати силі духовній. Для цього, в якості тренування, філіппінські спецназівці... добряче напиваються. Причому в такому стані кожен боєць повинен виконати на «відмінно» весь комплекс фізичних і суто бойових вправ – стрільба по мішенях, щоденні кроси по 6 миль і здатність у будь-який момент проплисти без відпочинку 18 миль морем. На думку філіппінського військового командування, можливість побачити, як солдати поведуться напідпитку допомагає інструкторам з'ясувати, хто з їхніх підопічних – майбутній Рембо, а хто – невдаха.

КИТАЙСЬКИЙ І ПІВНІЧНОКОРЕЙСЬКИЙ СПЕЦНАЗ

Процес фізичної підготовки спецназу Китаю дуже часто називають «спуск у пекло». Кожен день вранці і ввечері – кросовий біг у повному спорядженні з додатковим заплічним рюкзаком з дес'ятма цеглинами. При цьому дистанцію в 5 кілометрів треба пройти не більше ніж за 25 хвилин. Після бігу бійці переходять до вправи «Залізна долоня». Боєць має зробити по 300 ударів по мішці, спочатку з квасолею, потім із залізною тирсою. Так само надалі відпрацьовуються нормативи на кулаках, ліктях, колінах і ступнях.

До речі, спеціальна підготовка північнокорейських військовослужбовців підрозділів спеціального призначення також передбачає інтенсивні фізичні навантаження. Наприклад, в одній з вправ, включених в тренування, постає завдання за раз розбити кулаком купу бетонних блоків. Щоб збільшити силу удару, солдати повинні кожен день (протягом місяця) здійснювати по тисячі ударів кулаками по стовбурах дерев. Після цього вони прикріплюють до стійки відкрити консервну банку і нещадно б'ють по ній доти, доки кулаки не почнуть кровоточити. Потім солдати боксують купи солі, щоб рани на руках не загноїлися. Ці вправи допомагають їм «викувати залізний кулак» і розвинути вміння трьома ударами вразити супротивника на смерть.

«ЗОЛОТА КОБРА» (англ. Cobra Gold) – спільні військові навчання армій Сполучених Штатів Америки, Таїланду, Сінгапуру, Південної Кореї, Індонезії, Малайзії і Японії, які щорічно проводяться в Південно-Східній Азії.

Навчання включають відпрацювання атак в умовах лісної місцевості і розвиток навичок виживання в джунглях. Американські піхотинці вчаться ловити і вбивати кобр, щоб пити їхню кров, яка, вірогідно, добре насичує організм вологою, вживати в їжу найрізноманітніших комах і скорпіонів.

Бійці, які проходять такі випробування, доводять, що здатні вирішувати будь-які, навіть найскладніші завдання. Вони не відчують болю і виживають там, де смерть чатує на кожному кроці. В цілому, бойові дії доводять, що спецназ є кращою зброєю в боротьбі з терором. Головне, аби не підвела розвідка і були поставлені чіткі завдання. К

Підготувала
Тетяна ФІЛІПЕНКО

Війна – це зло, у будь-якому прояві, для будь-якого народу, адже вона неминуче несе із собою руйнування і смерть. Та разом з тим, війна мобілізує народ і не лише на участь у бойових діях. Людина знаходить нові можливості там, куди раніше і не глянула б, а підвищене відчуття відповідальності і значно більша увага до своєї роботи стають результатом таких винаходів, про які ще вчора ніхто і не мріяв. Чи не найкращим відображенням цих слів стала виставка «Зброя та Безпека – 2016». Вона зберігає тенденцію до збільшення, а її експозиція з кожним роком стає цікавішою. Що ж, пропоную не гаяти час і оглянути новинки.

«РУШІЙ ПРОГРЕСУ»

АВАНСЦЕНА

Щоб зберегти інтригу почнемо із павільйону 1F. На перший погляд, тут нічого цікавого, але щойно підходиш до стендів компаній – розумієш, що тут теж можна «залипнути» щонайменше на годину. Першою потрапляє в поле зору система DroneTracker. Проблема навязливих квадрокоптерів, які сьогодні може придбати кожен охочий, доволі серйозна. Одна справа, коли їх запускають журналісти над маєтками корупціонерів, а зовсім інша, коли це роблять розвідники над територіями військових частин, чи ще гірше – коректувальники вогню ворожої артилерії над позиціями наших військових у зоні проведення АТО. Прикордонники у цьому випадку мають повне право застосовувати вогнепальну зброю – відкривати вогонь по безпілотних літальних апаратах, які здійснюють польоти над територією військової частини, однак наскільки ефективним може бути цей вогонь? Як показує практика перших днів війни – не дуже. Ні, новітня система не знищує дрони і навіть не створює їм радіоперешкод. Натомість вона виявляє, ідентифікує, приміром, квадрокоптер, і що найголовніше – вказує місце, де знаходиться людина, яка його запустила. З огляду на те, що це місце, зазвичай, може бути на відстані не більше двох кілометрів, цілком імовірно, що вправна команда охоронців встигне схопити оператора на гарячому.

Як цікаво сьогодні розвивається ринок – на одній виставці практично на сусідніх стендах можуть знаходитися виробники або продавці певної продукції, а поруч з ними ті, хто працює над її знищенням. Можеш наочно оцінити можливості обох і одразу визначитися, що тобі потрібніше. Так, лише за кілька метрів від стенду DEDRONE розташовано експозицію магазину My Corter. Сьогодні список малих безпілотників очолює четверте покоління DJI Phantom. Функціонал цього малюка зростає настільки, що тепер його не можна запустити хіба що силою думки. Решта всіх можливих помічників оператора тут є. Додаткові камери слідкують, аби дрон не наблизився на небезпечну відстань до будь-якого об'єкта, щоб уникнути зіткнення, тож оператор тепер зможе зосередитися виключно на якості зйомки.

Далі ще більше несподіванок. Зовсім скоро у нас з'явиться перший національний безпілотний патрульно-бойовий автомобіль, призначений для патрулювання і захисту державного кордону. Проект представляє інноваційна інженерингова компанія «ІНФОКОМ ЛТД», що правда зараз на їхньому стенді лише модель безпілотного Jeep Grand Cherokee і окремо – станкового бойового модуля, але розробки дуже цікаві і напевне стануть успішними. Зокрема, майбутній «УКРОП» матиме комплекс спеціальних датчиків: тепловізор із системою автоматичного визначення і утримання цілі, відеокамери переднього заднього і бокового огляду, мікрофон і потужні гучномовці для забезпечення повного дуплексного зв'язку, передній і задній радар для виявлення перешкод, далекомір, ємкісний датчик присутності людини у радіусі 18 метрів, а також систему сигналізації з подачею звукового сигналу або ж у режимі тиші з надсиланням повідомлення про наближення до автомобіля через систему спеціального зв'язку.

Кожна розробка має стільки цікавих технологічних рішень, що заслуговує на окремий журнал, однак у форматі виставки ми можемо лише звернути увагу наших читачів на той чи інший екземпляр і розповісти, де саме ви можете дізнатися про новинки детальніше.

Тож ми продовжуємо огляд експозиції і переходимо до зали із броньованою технікою. Сьогодні тут керують парадом два конкуренти – добре відома нам «ПРАКТИКА» та її суперник – конструкторсько-виробниче підприємство «УКРАЇНСЬКА БРОНЕТЕХНІКА». У першій аж три новинки під брендами «ОТАМАН» та «КОЗАК». Один з них має доволі цікаву колісну формулу – «ОТАМАН 6x6» і є опрацюванням на основі Спільного рішення МО України про розробку базових колісних шасі для артилерійських установок. Рішення, як то кажуть, цілком зрозуміле, адже успіх сьогоденної війни залежить здебільшого від швидкості і маневреності артилерії. Тож шестиколісний 16-тонник з дизельним 7,2 л двигуном Deutz і рівнем захисту STANAG 4 у варіанті з додатковою керамікою точно не залишиться без роботи.

Ще один «Отаман» зовні дуже схожий на свого шестиколісного брата, але має на одну вісь більше і, як позиціонує його сам виробник є модернізованим БТР-60. Щоправда, від БТР-60 тут залишилось зовсім мало. Почнемо з того, що в машині змінено компоновку, і тепер вона передньомоторна. Цілком природно, що ніхто не переносив на передню вісь два старі проблемні двигуни, тож силова лінійка – двигун і трансмісія, замінені повністю. Виставковий екземпляр був виконаний у модифікації автомобіля мінометної вогневої підтримки. Не знаю, як це працюватиме на лінії вогню, але виглядало дуже впевнено і практично.

Трішки менший варіант

«ЗБРОЯ ТА БЕЗПЕКА – 2016» ПОДАРУВАЛА СВОЇМ ВІДВІДУВАЧАМ МАСУ ПОЗИТИВНИХ ЕМОЦІЙ І, МАБУТЬ, ВПЕВНЕНІСТЬ У ЗАВТРАШНЬОМУ ДНІ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА.

ків – безпілотний гібридний багатоцільовий тактичний транспортний засіб «Фантом» виробництва ДП «СпецТехноЕкспорт». Це саме те, що ми досі бачили тільки у крутих американських роликах в Інтернеті, і це наш перший крок у створенні перспективних систем, котрі замінять традиційне озброєння. Йдеться про дистанційно керований міні-бронетранспортер. Цей малюк здатен подолати 20 км під керівництвом оператора. Управління машиною йде через захищений радіоканал або ж через спеціальний кабель завдовжки 5 км. Навіть якщо БТР потрапив у зону дії ворожих засобів РЕБ, і їм вдалося обірвати зв'язок оператора з безпілотником – машина має окремий захищений компас, який і приведе

його додому в автоматичному режимі. Запитаєте, навіщо він біжить? Способів його застосування – маса. По-перше, малюк може доставляти боєкомплекти і вантажі через зони, які постійно прострілюються ворогом, він може вивозити поранених із поля бою, на нього можна встановити різні види зброї для здійснення вогневої підтримки. А якщо, наприклад, поставити на нього протитанковий керований ракетний комплекс – він одразу перетвориться із доброго малюка-помічника на малопомітний, мобільний і ефективний спосіб знищення бронетехніки ворога.

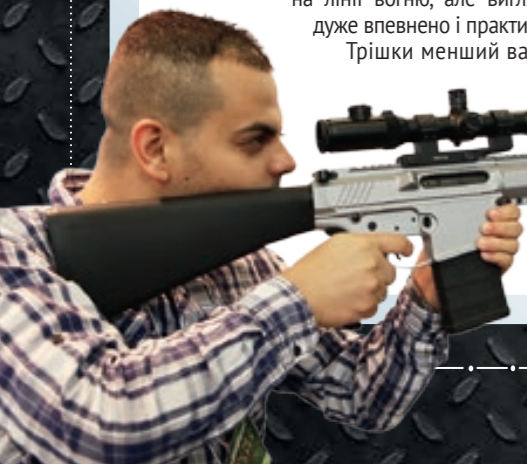
«Зброя та Безпека – 2016» подарувала своїм відвідувачам масу позитивних емоцій і, мабуть, впевненість у завтрашньому дні українського війська. Тут вистачало цікавинок для всіх – і для представників силових структур, і для виробників, котрі, напевне, поїхали додому з портфелями нових контрактів, і для тих, кого більше приваблювали речі на зразок позолоченого автомата Калашникова. Ми ж залишаємо найцікавіше на потім і обіцяємо у наступних номерах ближче знайомити вас з усіма здобутками сучасного оборонпрому України. К

Дмитро СЛИВНИЙ,
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

мобільного мінометного комплексу представив «Укроборонсервіс». Легкий панцерник на базі повнорозмірного американського «Доджа» пропонує систему зі 120 мм мінометом, яка змонтована на апарелі і завдяки автоматичі переходить із похідного у бойове положення за 30 секунд. Боєкомплект машини – 40 мін. Відпрацювавши своє завдання, міномет ховається у машину за 20 секунд, і вона готова мчати на нову позицію зі швидкістю до 100 км/год.

І, так би мовити, на десерт артилерійського меню – 82 мм міномет КБА48М1, причеплений просто до квадроцикла. І це навіть не варіант із причепом, який ми не раз бачили на презентаціях техніки у прикордонному відомстві. В основі звичайний міні-підрамник і два хомути на багажнику. Все геніальне – просте.

А тепер те, що справді вразило, чи як люблять говорити дівчата – хочу, хочу, хочу. Велика іграшка для дорослих хлопчи-

ВИЗНАНІ НАРОДОМ

То який статус у нашої сьогоднішньої війни? Відповідь на це запитання дехто не може дати й досі – на другому році збройного протистояння. Тим не менше, війна триває, вона не робить винятків, вона несе із собою все, що може нести війна. Вбиті, поранені, дивом вцілілі, герої, зрадники і ті, кому байдуже. Є всі. Зрозуміти, хто є хто, нам треба вже зараз, це неабияк допоможе здобути перемогу.

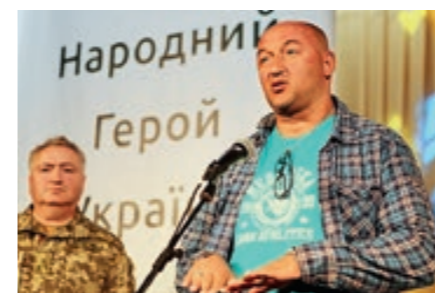
Люди, які розуміють ситуацію, не сидять, склавши руки. З'являються проекти на зразок ордену «Народний герой України». І судячи з усього, ці статуси та відзнаки для багатьох значно важливіші за високі державні нагороди.

Сьогодні народне визнання знайшло і героя-прикордонника Євгена Пікуса, який у 2014 році разом з побратимами зупинив прорив диверсантів ціною власного життя.

Орден «Народний герой України» підполковник Євген Пікус удостоєний посмертно.

Урочиста церемонія вручення нагороди відбулася у місті Миргород Полтавської області. Отримати символічну відзнаку на сцену піднявся батько Євгена Михайло Григорович. Розповісти усім присутнім про службу та день загибелі відважного охоронця рубежу запросили директора Департаменту персоналу Держприкордонслужби полковника Сергія Сердюка. Підтримати рідних прикордонника прийшов також волонтер Олексій Мочанов.

8 ВЕРЕСНЯ 2014 РОКУ УКАЗОМ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ЗА ОСОБЛИВУ МУЖНІСТЬ ТА ГЕРОЇЗМ, ВІЯВЛЕНІ У ЗАХИСТІ ДЕРЖАВИ, СУВЕРЕНІТЕТУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ, ЗА ВІРНІСТЬ ВІЙСЬКОВІЙ ПРИСЯЗІ ПІДПОЛКОВНИК ЄВГЕН ПІКУС БУВ НАГОРОДЖЕНИЙ ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ» ІІІ СТУПЕНЯ.

Про Євгена Пікуса скажуть ще чимало добрих слів, напишуть не одну публікацію, відзняють не один сюжет, але саме слова, сказані у цій залі, матимуть особливу вагу... Він з перших днів конфлікту на сході України зі зброєю в руках став на захист державного рубежу. Він врятував не одне життя – витяг з-під ворожого вогню своїх поранених командира прикордонного загону та його заступника. Він не чекав ніяких нагород за свої героїчні вчинки і продовжував боронити Батьківщину. 25 серпня 2014 року неподалік Красної Талівки за 3 км від лінії держкордону прикордонний наряд потрапив у засідку, влаштовану ворожою диверсійною групою. Резерв, який викликали на підмогу, якраз і очолював Євген Пікус. Маючи в руках лише стрілецьку зброю, не знаючи, що попереду на них чекають два ворожі бронетранспортери, дві БМП та понад 60 диверсантів, наші хлопці вступили у бій. Вони зупинили знахабнілого нападника, але куля ворожого снайпера обірвала життя Євгена.

Орден «Народний Герой України» – українська недержавна нагорода, запроваджена у 2015 році за ініціативою колекціонера антикваріату та волонтера Андрія Боєчка та ювеліра Дмитра Щербакова.

Нагорода виконана у двох модифікаціях: червоно-чорна стрічка на колодці – для воїнів, які зі зброєю в руках захищали українську землю; жовто-блакитна стрічка на колодці – для волонтерів та медиків.

Орден виготовлений зі срібла 925 проби, кожна нагорода має індивідуальний номер та елементи захисту. Усього виготовлено вже більше 100 орденів. Срібло для виготовлення орденів збирали представники з 16 країн світу.

Як зауважив у своєму зверненні волонтер Олексій Мочанов, нагорода «Народний герой України» і надалі житиме, нею відзначатимуть і загиблих, і діючих військовослужбовців, і лікарів та волонтерів, які врятували сотні людських життів. Зрештою, орденем нагороджують не за те, як людина загинула, а за те, як вона жила і продовжує жити. Прикордонники ніколи не забувають своїх побратимів, тому сьогодні Євген Пікус продовжує жити у наших серцях, у наших спогадах.

Розчулений словами на адресу свого сина Михайло Григорович подякував організаторам заходу та усім присутнім у залі і насамкінець кризь сльози продекламував віршовані рядки для свого Жени

*Ростуть хліба на полі бою,
Весну приносять журавлі,
А серце крається від болю –
Тебе немає на землі. К*

Дмитро СЛИВНИЙ

ЖИТИ ЗАНОВО

ЕРГОТЕРАПІЯ – ЗОВСІМ НОВЕ ПОНЯТТЯ
ДЛЯ ШИРОКОГО ЗАГАЛУ І НАВІТЬ ДЛЯ МЕДИКІВ

«Я такий самий як ви» – сказав один з військовослужбовців, який втратив руки і ноги внаслідок поранення в зоні АТО. І це головне, що слід розуміти і пораненим, і тим, хто поруч з ними, і всім нам. Люди, які пройшли війну і втратили здоров'я, не мають почуватися іншими, відчуженими чи неповноцінними через ушкодження і травми. Громада і держава повинні зробити все можливе, аби максимально органічно інтегрувати ветеранів у цивільне життя, як це робиться у всіх розвинених краях, де людина є найбільшою цінністю.

Йдеться не лише про пандуси біля будівель і в транспорті, а насамперед про необхідність державного підходу до реабілітації поранених, і не тільки у медичному сенсі, а перш за все, щодо їхньої адаптації до життя в нових обставинах. Адже у більшості випадків після тяжких поранень, зокрема втрати кінцівок, уражень хребта, черепно-мозкових травм, військовослужбовці змушені заново вчитися жити: ходити, пересуватися у транспорті, користуватися побутовими приладами, готувати їжу і обслуговувати себе у побуті. Надзвичайно важливо для таких людей не бути обтяжливими для оточення, для родини, стати самостійними і жити повноцінним життям. Багатоаспектний підхід до реабілітації військовослужбовців з тяжкими фізичними травмами, що зазвичай ускладнені психологічними проблемами, застосовують іноземні реабілітологи, і це змогли на собі відчути українські бійці Збройних Сил і Прикордонної служби, які пройшли реабілітаційний курс у клініках Європи та США. Однак неможливо усе життя покласти на іноземних фахівців, слід розробляти

аналогічні програми в Україні, створювати умови для відновлення своїх героїв тут в Україні. Певні кроки для цього вже здійснюються за міжнародної підтримки, зокрема Трестових фондів НАТО з медичної реабілітації.

Реабілітаційний напрям фактично лише починає розвиватися в українській військовій медицині. І якщо інші напрями, зокрема кінезотерапія, гідрокінезотерапія, фізкультурно-спортивна реабілітація застосовуються і більш-менш відомі, то ерготерапія – зовсім нове поняття для широкого загалу і навіть для медиків. Однак вже цього року у Військово-медичному клінічному центрі Західного регіону відкрито сучасний кабінет ерготерапії, де важкопоранені бійці заново вчаться координувати свої рухи і вправлятися в тонких вміннях і навичках. Лікарі зізнаються, що напрям реабілітації в Україні почали розвивати лише після того, як до шпиталів із зони бойових дій на сході країни почали надходити важко травмовані бійці. До цього ж відновлювальною терапією ніхто не займався, бракувало не лише обладнання, спеціалізованих приміщень, але й відповідних знань у галузі реабілітації та ерготерапії.

Ерготерапія – це комплекс методів, спрямованих на допомогу пацієнту в повсякденному житті, що сприяють розвитку, відновленню й підтримці необхідних побутових навичок і дій. Основні принципи ерготерапії: спільна діяльність ерготерапевта і пацієнта; врахування потреб і бажань хворого; акцент зусиль фахівця на значимих для пацієнта діях (наприклад, відновлення навичок письма для журналіста); використання результатів новітніх профільних наукових досягнень. Ерготерапія дозволяє бути незалежним. Саме ця область медицини допомагає пораненим усвідомити свої можливості та обмеження, соціальні ролі, зрозуміти права та обов'язки, навчитися самообслуговуванню і вести активний незалежний спосіб життя.

Слід зауважити, що в Україні навіть немає такої професії як ерготерапевт, зазвичай цим займаються медики, фізіотерапевти, навіть психологи. Якщо порівняти роботу ерготерапевта й фізіотерапевта, різниця полягає в тому, що ерготерапевт першочергово розробляє дрібні рухи, тобто дрібну моторику. Фізіотерапевти ж працюють над відновленням рухової активності з більшою амплітудою. Загалом історія розвитку ерготерапії нараховує вже понад шістдесят років, проте тільки у розвинених країнах. Як наука і спеціальність вона сформувалася після Другої світової війни, коли західне суспільство зіштовхнулося з проблемою масової інвалідності людей працездатного віку та потребою в їхній реабілітації. Україна робить перші кроки у цій галузі, тож варто розглянути цю актуальну ініціативу і взяти на озброєння усім медичним установам, особливо військовим.

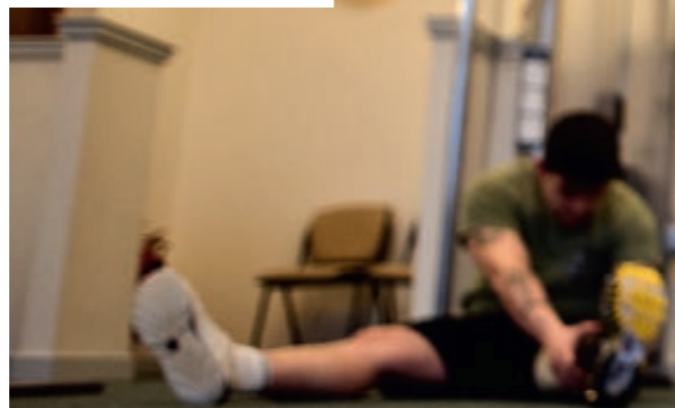

Павло КОЗАК,
майстер спорту міжнародного класу, чемпіон України та Європи з пауерліфтингу, учасник параолімпійської збірної

Зокрема, ергокімната, відкрита на базі відділення відновлювального лікування військового шпиталю у Львові, виглядає як домашня кухня. Її ще називають «розумна кухня», адже тут є все необхідне для приготування їжі: посуд, побутова техніка, столові прибори, меблі. Відмінність від звичайної кухні лише у тому, що все адаптоване для людей з обмеженими можливостями, зокрема пацієнтів, які пересуваються на візках. Наприклад, секції кухні можна легко рухати, змінюючи, за потреби, висоту стола або полицки, робочі поверхні можна підняти й опустити. Людина на візку може без проблем під'їхати, дістати все необхідне з верхніх полиць, приготувати страву і помити посуд. Таким чином, тут люди з різними функціональними можливостями вчаться бути незалежними від оточення.

У другій кімнаті обладнано візкову майстерню, тут терапевти налаштовують і ремонтують візки, аби пацієнтам було зручно користуватися ними. Зрозуміло, що візки, як і протези, стають невід'ємною частиною життя для бійців з тяжкими травмами, які пережили ампутацію. Тож ці речі потребують особливої уваги. «Обираючи взуття, ми дотримуємося розмірів, довго приміряємо. Візок – це компенсація ніг, тож у виборі візка має бути персоналізація щодо кожного потенційного клієнта. Візок обирається і налаштовується відповідно до антропометричних даних

УСЕ ОБЛАДНАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ДВОХ КІМНАТ ЕРГОТЕРАПІЇ ПРИДБАЛИ ЗА КОШТИ ТРАСТОВОГО ФОНДУ НАТО З МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ. ЗОКРЕМА, ПІДТРИМКА ДЛЯ ЛЬВІВСЬКОГО ГОСПІТАЛЮ СТАНОВИТЬ 75 ТИС. ЄВРО.

Олександр ВІННИКОВ,
директор Офісу зв'язку НАТО в Україні

Відвідавши військовий шпиталь у Львові з нагоди відкриття спеціально обладнаних приміщень, наданих трастовим фондом НАТО з медичної реабілітації, Глава Представництва НАТО в Україні, директор Офісу зв'язку НАТО в Україні Олександр Вінников розповів, що допомога надана одним з п'яти трастових фондів, створених за підсумками Уельського саміту НАТО у 2014 році. Тоді, у відповідь на агресію Росії проти України, лідери Альянсу вирішили суттєво нарощувати підтримку останньої як у політичному, так і в практичному вимірах. «Беручи до уваги збройний конфлікт, що розгорнувся на сході України, питання медичної реабілітації постає надзвичайно гостро. Важливо бачити, що ми насправді можемо досягти певних практичних результатів для людей зокрема та військової медичної системи загалом. Тому діяльність нашого трастового фонду зосереджена у двох напрямках. По-перше, це надання невідкладної та довгострокової медичної допомоги й реабілітації як діючим, так і військовослужбовцям у відставці. По-друге, значну увагу зосереджено на підтримці військової медичної системи в Україні з метою зробити її більш самодостатньою і здатною надавати своїм пацієнтам таку допомогу на довготривалу перспективу» – підкреслив Олександр Вінников.

Війна завжди є поштовхом для розвитку військової медицини. І Україна в цьому переконалася. «На початок війни реабілітаційна галузь медицини перебувала у нас в нульовому стані і та величезна кількість поранених, постраждалих від неоголошеної війни, змусила нас працювати у цьому напрямку, – зауважив помічник міністра оборони України з медичного напрямку та реабілітації Всеволод Стеблюк. – Поки законодавці і політики говорять про необхідність розвитку реабілітаційного напрямку, пишуть закон про реабілітацію, – військові медики роблять свою справу і цей центр реабілітації поранених з ушкодженнями спинного мозку та черепно-мозковими травмами, створений у цьому госпіталі Західного регіону, є на сьогодні одним з найкращих у нашій країні. Це стало можливим завдяки ентузіазму і вимогливості до себе керівництва центру, небайдужості волонтерів, фахівців, які привнесли свої знання, підтримці військово-медичного департаменту і, безумовно, міжнародній співпраці, взаємодії з благодійниками. Зараз усі говорять про необхідність реабілітації, пропонують послуги за кордоном, у приватних реабілітаційних центрах, однак за всім цим стоїть певний комерційний інтерес, адже це високоартісна галузь медицини. Тому створення таких сучасних центрів саме в Україні надзвичайно важливе».

кожної людини, увага акцентується на ширині сидіння залежно від розмірів тазу, глибини сидіння відповідно до ширини стегна, висоти спинки з урахуванням від росту і ураження» – розповів майстер спорту міжнародного класу, чемпіон України та Європи з пауерліфтингу, учасник параолімпійської збірної України Павло Козак. Важка травма, отримана ще в дитинстві, не завадила йому розвиватися і досягти успіху, тож чемпіон всіляко допомагає українським військовослужбовцям відновлюватися після травм. Слід зауважити і щодо проблем у цій сфері, адже отримати візок від держави не так легко. «Процес може тривати до півроку, – розповідає Павло Козак, – поки бійця комісують, буде довідка про інвалідність, розписана індивідуальна програма реабілітації, де зазначено про необхідність візка та інших технічних засобів реабілітації. Лише потім можна отримати візок безкоштовно. Однак це не дешева річ, вітчизняні візки коштують від 10 до 30 тисяч гривень, проте вони не дуже якісні, іноді у деяких виробників кожна друга модель з перекосом рамок. Натомість закордонні аналоги можуть коштувати від 2 до 5 тисяч євро залежно від комплектації». Павло Козак допомагатиме у налаштуванні візків для учасників АТО з хреботно-спинальними травмами, щоб вони могли у подальшому активно користуватись ними у повсякденному житті: «Завдяки такій майстерні візок можна підняти під пацієнта протягом він однієї до восьми годин. Тут у госпіталі це буде робити легше, адже поки виконується робота, пацієнт може відпочити у палаті. Крім того, у нас є імітатори архітектурних бар'єрів. Тож я показую військовим на візках, як вправлятися з перешкодами, які можуть їм згодом трапитися на вулицях міста, наприклад сходи чи бордюри».

РЕАБІЛІТАЦІЯ – ЦЕ РІЗНОРІВНЕВА РОБОТА, ТОЖ ДОСВІД БАГАТЬОХ КРАЇН, ЯКІ ПРОЙШЛИ ЧЕРЕЗ ВІЙНИ Й УСПІШНО ЗДІСНИЛИ РЕАБІЛІТАЦІЮ СВОЇХ БІЙЦІВ, ПОТРІБНО ВИВЧАТИ І ВИКОРИСТОВУВАТИ. УКРАЇНА МАЄ ЗАСТОСОВУВАТИ ЦЮ ПРАКТИКУ ДЛЯ СВОЇХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ПОВЕРНУТИ ЇХ ДО ЖИТТЯ.

Вадим СВИРИДЕНКО,
військовий санінструктор

На відкриття ерготерапевтичних кімнат запросили і людину, яка пройшла реабілітаційний курс із застосуванням аналогічного обладнання. Військовий санінструктор Вадим Свириденко приїхав на зустріч за кермом авто, і складно було повірити, що після виходу з дебалансера котла і важкого поранення він втратив руки і ноги, тож тепер користується протезами. Вадим був травмований у лютому, а в квітні вже почалася реабілітація, ще в Україні, але це була не медична, а психологічна допомога. «До мене прийшли афганці і вчили мене вставати, підніматися, робити перші кроки, це дійсно люди, які все роблять для воїнів АТО. І я, в свою чергу, також приходжу до поранених, щоб допомогти їм пройти цей шлях».

Про ерготерапію Вадим знає з власного досвіду, адже вона допомогла йому відновитися. Протягом восьми місяців він пройшов реабілітаційний курс у США. «Найважче було робити перші кроки, але був такий сильний адреналін, що я встав і пішов. Мені сказали – ти не можеш брати ні милиць, ні ходунків, ти повинен іти. Перші кроки були найважчі, але найщасливіші» – згадує боєць.

Оглядаючи ерготерапевтичну кухню, він зауважив, що все тут точнісінько так, як в американській клініці, де він відновився і тепер намагається всіляко підтримувати власним прикладом інших військовослужбовців, але наголошує – держава повинна дбати про своїх героїв. «Я такий як ви всі, я можу ходити, бігати, плавати. Звичайно, на сто відсотків відновитися неможливо, але жити повноцінним життям реально. Реабілітаційний курс та два комплекти протезів, п'ять на руки і п'ять на ноги, вони дозволяють мені повністю себе обслуговувати і вільно почуватися». Однак Вадим підкреслює, що цьому передує важка праця – і пораненого, і медиків – адже необхідно повернути собі фізичну форму, навчитися вправно користуватися протезами, позбутися невпевненості, і моральної, і фізичної, що з'являється внаслідок тривалого лікування.

«Реабілітація включає в себе багато аспектів, це і трудова, і фізіологічна, і психологічна терапія. З власного досвіду можу стверджувати, що реабілітація має починатися з лікарняного ліжка. Як тільки боєць зміг говорити, він має озвучити, що йому потрібно, а реабілітологи повинні все зробити, аби допомогти, бо від цього залежить все його подальше життя. Реабілітація – це різноманітна робота, тож досвід багатьох країн, які пройшли через війни й успішно здійснили реабілітацію своїх бійців, потрібно вивчати і використовувати. Україна має застосовувати цю практику для своїх військовослужбовців, повернути їх до життя. Я вірю, що наша держава це зможе» – наголосив Вадим Свириденко. К

Леся МЕДВЕДЕНКО

Рустам РОСУЛ, прикордонник

З початку бойових дій на сході країни прикордонники, поранені в ході проведення антитерористичної операції, проходять лікування і реабілітацію в Центральному клінічному госпіталі Держприкордонслужби, Одеському клінічному шпиталі та Клінічному госпіталі Західного регіонального управління ДПСУ. Військовослужбовці, які отримали важкі поранення в зоні АТО, зусиллями волонтерів та благодійних організацій пройшли тривалі реабілітаційні програми за кордоном, зокрема прикордонники Юрій Гладченко, Рустам Росул, Максим Схаб'юк, Василь Карпів повернулися в Україну після відновлення в іноземних клініках. Зокрема, Рустам Росул, який наприкінці серпня повернувся у рідне Мукачево, почуватися добре, а лікарі досить оптимістичні. «Реабілітація у Лос-Анджелесі дала гарний результат, тож буду й надалі тренуватися, – каже Рустам. – Лікарі дають гарні прогнози, але за умови постійних тренувань. Тому, запускати себе не можна, буду працювати й надалі. Все буде добре».

Художники творять окремих світ. Вони малюють його у своїй уяві і переносять на полотно чи екран планшета, як це робить вже відома чи не кожному прикордоннику Беата Куркуль. Її графічні роботи зіткані зі спогадів і розповідей, фотографій та замальовок, емоцій та вражень «зелених беретів». Більшість образів, персонажів і місцевостей на її малюнках майстриня ніколи не бачила в реальності. Протягом всього року художні виставки майстрині були представлені у багатьох прикордонних підрозділах, а також і у великих містах: Львові, Херсоні, Кропивницькому, Дніпропетровську, Одесі. А цієї осені довгоочікувана експозиція під назвою «Кордон» була відкрита у Маріуполі. Беата Куркуль привезла сюди 28 робіт, серед яких, між іншим, і образи Донецького загону та Маріупольського загону морської охорони. Однак, як розповіла сама художниця, це була не лише виставка, але й перша її подорож на схід України, на лінію розмежування, де вона нарешті на власні очі побачила те, що зображене на її картинах. Тут наяву постали образи її мистецького світу...

Як виявилось, Беата всебічно творча людина. Весь час вона вела своєрідний щоденник. Аби зберегти нові враження та запам'ятати якнайбільше яскравих деталей та подробиць своєї подорожі для майбутнього втілення їх у нових роботах. Записи видалися нам доволі цікавими, тож ми вирішили представити їх ширшому загалу наших читачів мовою оригіналу без редакційних правок.

МАЛЮНКИ СЛОВАМИ

МАРИУПОЛЬ

Маріуполь – один из тех странных городов, которые не позволяют себя считать наскоком. Да, громадные комбинаты в половину неба и дым в другую половину. Да, знаменитые разрисованные волнорезы и блокпосты на дорогах. Нет, разногласной канонады за все время пребывания не слышала. Город на берегу моря, среди степей и заминированных полей, среди рукотворных холмов и комбинатов. Город, окутанный сизым дымом и залитый южным солнцем.

Маріуполь напав на мене на днях – м'яким осіннім теплом, шуршанням сухих листків і зустрічної по дорозі в метро школьницею в вишиванке. Вспомнились нежное «Мурочка-мурочка-мурочка!» в исполнении полной женщины лет за 50, и донесшийся в ответ требовательный мявк мариупольской дворовой кошки – мол, тетя, 7:30 утра, воскресенье, за-

Маріуполь смотрел на меня глазами людей, пришедших на выставку. Необычайно красивых людей, многие из которых были либо в вишиванках, либо в военной форме.

втрак давай. И тетя под осуждающим взглядом пришедшей с ней таксы вываливает Мурочку на тарелку банку кошачьих консервов.

Маріуполь смотрел на меня глазами людей, пришедших на выставку. Необычайно красивых людей, многие из которых были либо в вишиванках, либо в военной форме. Одни принесли с собой призрачные запахи степи, сгоревшей травы, дыма и оружейной смазки, металлический звон и шипение раций. Вместе с другими в зал вползли шепот моря, рокот двигателей, постукивание и позвякивание металла и едва различимый шорох маскети на ветру. С третьими влетел шумный, красочный, вечно юный гомонящий дух того, что еще с детства ассоциировалось с названием «Южная Украина».

Вспомнились стук проезжающего по рельсам поезда и сохнувшие на подоконнике второго этажа погранчасти берцы. Еще один кот, сидевший на капоте давно не трогавшегося с места белого кугуара ОБСЕ и исчезнувший, стоило только на него навести фотоаппарат. Рыжая собака с большими ласковыми глазами, подставляющая голову под ладонь командира морских пограничников. Деловито шуршащий листьями акита Айро и поблескивающий, похожий на металлического феникса памятник погибшим пограничникам в ночном парке. Множество каменных стрел, уходящих в море и заботливо исписанных предупреждениями: «Камни!!! Не прыгать!!! Запрещено!!!».

И полная луна, превратившая мариупольское море в жидкое серебро.

САРТАНА

Сартану, как выяснилось, мы не то что помнили по фотографиям пограничников из «Скели» – некоторые места, кажется, навсегда врезались в память.

– А тут у них была дырка после обстрела... Здесь стояла техника... Тут они все стояли с кружками... Ой-ей, а тут же Сато фотографировался! Вон рядом с теми елками...

У входа в здание, с мозаикой на стене, нет позиции из мешков, зато мешки появились в других местах. Сам двор уже чистый, окультуренный, на месте груды стройматериалов стоит пограничный столб. Война отступила под напором людей, оставив на память многочисленные шрамы. Часть окон все еще заделаны щитами, висят маскировочные сетки. В здании в импровизированной капличке горят свечи, над ними висят потрепанные крестики. В этом же здании находится большая собрат наклейки с пограничником и собакой на моем телефоне. Тут уже другая жизнь, более мирная, хотя остается четкое ощущение – при необходимости тут снова все преобразится: звякнет оружием, огрызнется рыком кугуара. Другие лица, но те же глаза. А пока на капоте кугуара стоят стаканчики с горячим кофе.

ГНУТОВО

На Гнутово влезли в броники и шлемы под ворчание мужа, на «мини-атюрную» фигурку которого нужного размера не нашлось. Заглядываю в ласковые глаза встретившегося по дороге спаниеля – собак топает к пограничнику-кинологу работать. Пыль, бетонные блоки, машины с той стороны и на ту сторону, пристальные изучающие взгляды местных пограничников. На ограде надписи про Украину. На немногочисленных домах – следы обстрелов, которые напоминают, что окружающая лепота (тепло, легкий ветерок, голубое с белыми хвостами облаков небо) может быть обманчивой.

– Вот, подарочек прислали «братья», – один из бойцов вытаскивает 122-мм снаряд.

Повидавшие жизнь шлемы, бронежилеты, потрепанный шеврон ДПСУ на одном из жилетов, снова масксети, провод связи в траве, бойцы с автоматами. И снова ощущение ирреальности – то самое, которое возникает при виде танка среди подсолнухов под голубым небом. Вроде и война, но солнце, но небо, но приятное осеннее тепло, но спокойные лица пограничников. Но осторожность во взглядах, но «подарочек»... А раньше тут, похоже, был либо сад, либо огород. Пока не пришел «русский мир».

ВОЛНОВАХА

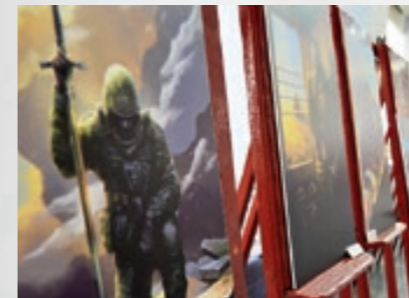
Волноваха запомнилась высокими потолками, большими пространствами, куда беспрепятственно проникает солнечный свет. Незатейливой, но обалденно вкусной солдатской едой в такой же незатейливой, но аккуратной столовой. Традиционно пытались накормить до состояния «закатите меня воон в тот уголок и через пару часиков заберите оттуда».

Маленькими чашечками с кофе и стойкой для снаряжения в кабинете командира коммандатуры. Музеем – гильзы, обломки, фотографии. Характерными выбоинами на стенах. Маленькой, но добротной площадкой для тренировки собак. Солнечными пятнами на камуфляже и бликами от кокард на беретах.

Собачей Фишкой, весело крутящейся вокруг пограничников, и табличками «Осторожно, мины» по обе стороны дороги. Характерными следами на асфальте и пулеметом в укрытии. Голубым небом и по-осеннему мягким солнцем. И призрачным ощущением холода, время от времени пробегавшего по коже.

«Маруся» – это запах моря и чуть вибрирующая под ногами палуба, трапы, масксети и неизменный украинский флаг. Синее небо и разводы белых облаков.

МОРЯКИ

По-научному «Маруся» – это ПМ-627 водоизмещением 960 т. То есть плавучая мастерская. Гнездо Мариупольского отряда морской охраны.

«Маруся» – большая и просторная. «Маруся» находится в эпицентре простого и не всегда заметного волшебства, именуемого природой. Все рассветы и закаты, все дожди и ветра принадлежат «Марусе». А также ее обитателям.

«Маруся» встречает и провожает пограничные корабли и катера. Море постоянно рассказывает «Марусе» свои истории, чайки делятся сплетнями, а важный корабельный кот по имени Василий Степанович Карасев, когда у него хорошее настроение, урчит свои кошачьи колыбельные.

«Маруся» – это запах моря и чуть вибрирующая под ногами палуба, трапы, масксети и неизменный украинский флаг. Синее небо и разводы белых облаков. Едкий дым уходящих в море пограничных катеров и пограничники в черной форме.

Рядом с «Марусей» дремлет на берегу раненный катер, с рваной дырой от мины в металлическом боку. Греется на осеннем солнце вышедший из Крыма со своими пограничниками «Донбасс». Чирикают в своей клетке «нелегалы» – залетевшие к морякам два волнистых попугайчика. Подкатывающийся под ноги щенок, пока еще любящий всех.

Бережно хранящая детская визия Крыма развеялась как дым от комбинатов Мариуполя на горизонте. Теперь Крым – это морские пограничники, вышедшие из Балаклавы и Керчи. Это светлые глаза, в которых отражаются сразу и небо, и море; фотографии каравана пограничных катеров среди льдов и пограничного столба в углу помещения; бумажное сердечко на карте рядом с Керчью. Это тихий разговор в кают-компании «Донбасса» и черный шеврон с белой надписью «Корсары». Это повисшее в воздухе, невысказанное, но ощущаемое на уровне подсознания обещание: «Мы вернемся!». К

Війна увійшла в наше життя раптово разом з усіма її страшними наслідками. Інвалідність, безробіття, депресія, втрата мотивації та, часом, навіть жаги до життя стали реальністю для багатьох. На жаль, не кожен боєць, повернувшись з війни, може сказати словами про те, що мучить його серце. Проте творчістю – малюнком, танцем, ліпленням, аплікацією – можна розповісти навіть про біль, більше того – звільнитися від нього.

«ДОЛОНЯХ АНГЕЛА»

Психологічна реабілітація військовослужбовців, можливо, є одним з найважливіших моментів, які мають хвилювати сьогодні українців. Ця розмова з керівником Громадського об'єднання «Долоні ангела» Анатолієм Семеновим саме про те, як самі ж переселенці на волонтерських засадах почали допомагати військовим долати посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).

2014-го останньою краплею стали вивішені на захопленому міськвиконкомі портрети десятків активістів, і наші в тому числі. Ще й із підписами – особливо небезпечні. Таким чином, нас оголосили ворогами народу. Спочатку ніхто серйозно це не сприйняв. Проте коли ми в черговий раз знімали днірські прапори з адмінбудівель і по нас почали стріляти – вирішили поїхати з міста. Київ я обрав заздалегідь, проте без діла з дружиною ми тут не сиділи. Організували логістичні схеми волонтерської допомоги. Спочатку 72-й бригаді, яка стояла навколо Маріуполя, пізніше – всьому сектору М. На власному мікроавтобусі возили хлопцям продукти, одяг, форму, сигарети, батарейки, ліхтарики й навіть пісок. Залучали знайомих підприємців, створювали відповідні склади. Сьогодні деякі хлопці з нашої команди вже досить відомі волонтери безпосередньо в Маріуполі, а ми залишилися тут організувати допомогу.

– Чому Ви вирішили займатися саме арт-терапією?

– Коли в 2014-му на базу санаторія Міноборони, що у Пущі-Водиці, почали прибувати бійці АТО, ми не знали такої аббревіатури як ПТСР. Проте відчували необхідність психологічної допомоги військовослужбовцям. Вони ж туди під Київ потрапляли вже саме на реабілітацію, а не на операційний стіл.

Я працював у санаторії начальником експлуатаційної служби, заступником директора з господарської діяльності. Дружина Ганна постійно займалася волонтерськими справами, з ранку до ночі проводила час з бійцями, я здебільшого на вихідних. Про психологічну реабілітацію бійців ми читали в Інтернеті, вивчали досвід інших країн щодо роботи з ветеранами афганської, чеченської, в'єтнамської війн.

Неможливо взяти за основу одну методику. За кордоном зовсім інше ставлення до своїх громадян. Там населення переживає за кожного солдата і поважає свою армію. Натомість у нас навіть у Києві, в серці країни, можна зустріти людей негативно налаштованих до бійців, а майданівців взагалі дехто ненавидить.

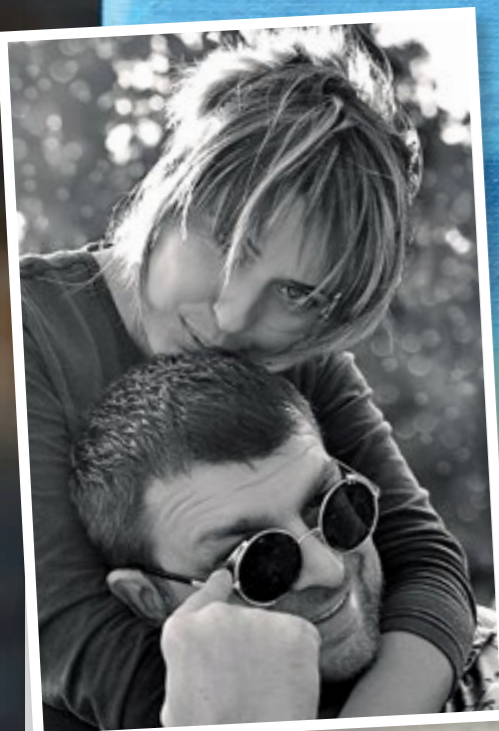

– Арт-терапія є ключовою методикою в психологічній реабілітації бійців АТО. Її головна мета – самовираження і самопізнання. Вона здатна обійти цензуру свідомості і випустити назовні латентні (приховувані і пригнічені) почуття.

Коли замкнуті в собі бійці починають посміхатися, і з уїдливих їжачків перетворюються на м'яких та пухнастих левенят, ми відчуваємо величезне щастя і задоволення від того, що наша діяльність має позитивний результат.

Багатьом хлопцям з Пущі-Водиці продовжуємо допомагати, вирішуємо деякі їхні проблеми, багато електронних засобів зв'язку сьогодні достатньо.

– Коли прощалася з одним із бійців, який проходив у нас реабілітацію, він попросив мій номер телефону і сказав: «Коли буде погано, дзвонити не зможу, однак знання, що є можливість зв'язатися з вами у будь-який момент, буде заспокоювати». Були і такі випадки, – розповіла психолог-волонтер Юліана Ткаченко.

– Анатолію, що підштовхнуло вас із дружиною розпочати волонтерську діяльність, змусило покинути рідне місто і переїхати до Києва?

– Коли в столиці почався протест проти побиття студентів на Майдані, у Маріуполі на пальцях двох рук можна було перерахувати тих, хто стояв на вулицях з українським прапором за європейський вибір. Ми були у тій меншості разом із деякими студентами. Народ освістував нас, пальцями крутили біля скроні, адже Маріуполь – місто, так би мовити, пролетарське, зі своєрідним мисленням і настроями.

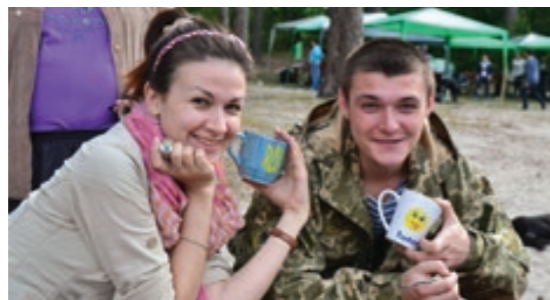
Отже, вивчали будь-яку доступну інформацію щодо реабілітації, нам пощастило бути ініціаторами в цій справі, іноді доводилося йти шляхом помилок, проте ми не здавалися.

До санаторію поступали бійці різного віку, від 18 до 60 років. Вікові показники були різні, тож ми визначилися із двома головними напрямками. Перший – робота з хлопцями після демобілізації. Розуміючи, що вони вже не будуть воювати, і на них чекає тільки мирне життя, нашим завданням було підготувати їх до цього. Щоб вони не кидали гранати на стукіт у двері, щоб повернувшись додому, спілкувалися спокійно, не віддаючи накази. У цьому випадку бойові якості людини потрібно приглушати, чого не можна сказати про другий напрям роботи – з тими, на кого чекало повернення в умови бойових дій. З такими було важче працювати, бо доходило до сліз – настільки деякі не хотіли повертатися на фронт.

– І як проходила організація дозвілля?

– За нормативами Міністерства оборони реабілітація військовослужбовців у санаторії тривала 21 день. Були хлопці, які весь свій вільний час проводили на турніках. Це пацани з 95-ї бригади. В одного з них було чотири шви на голові, шістнадцять спайок, а він кожного дня спортом займався. От така витримка.

Спочатку нам необхідно було, хоча б чимось зацікавити бійців, познайомитися із ними. Наприклад, приходили у їдальню, віталися з ними, намагалися поговорити. Реакція

– ЗНАЄТЕ, ЯК ТО КАЖУТЬ, НЕ СВЯТІ ГОРЩИКИ ЛІПЛЯТЬ, ТОМУ, ЯКЩО Є РУКИ, ГОЛОВА – МОЖНА ТВОРИТИ. ВАРТО ВИКОРИСТОВУВАТИ БІЛЬШ ЯСКРАВІ КОЛЬОРИ, І МОЖНА ПОМІТИТИ, ЯК ТВОРЧИЙ ПРОЦЕС ПРОСТО «ВИКЛЮЧАЄ» З ТОГО СТАНУ, В ЯКОМУ ВИ БУЛИ, – СКАЗАВ ВОЇН АТО.

була різна, хтось посміхався, хтось дивився з-під лоба. Багатьом складно було переступити мовний бар'єр і піти на контакт. Перше, що ми запропонували, це вирушити збирати березовий сік. Деякі, як виявилось, взагалі такого процесу ніколи не бачили. Ввечері виходили на пікнік, смажили картоплю, брали те, що могли собі дозволити купити.

Ми викладали пости у Фейсбук з інформацією про нас та нашу діяльність, робили

– Мені здається, що для українців арт-терапія особливо підходить. Який час не візьми, наш народ у важкі моменти життя проявляв себе творчо: співав, танцював, вишивав. На Майдані це також проявилось – скільки було плакатів, художніх акцій. Можна цілі дослідження проводити навколо того, як люди намагалися висловити свій страх або гнів за допомогою творчості. Арт-терапія допомагає звільнити «затиснуті» емоції. Коли малюєш, включаються ті м'язи, за допомогою яких можна відпустити негатив, – пояснює арт-терапевт, президент громадської організації «Арт-терапевтична асоціація» Олена Вознесенська.

фотозвіти. Пізніше склалася така система, що раз на тиждень хтось відгукнеться, привезе щось смаченьке. Пікніки стали більш цікавими.

Одного дня написала молода пара, Геннадій і Ганна із села Лісовичі, це десь 35 км від Пуща-Водиці. У них приватне подвір'я, де вони тримають своїх та перебіжних коней, а також розводять вівчарок. Подружжя запропонувало привезти до них хлопців покататися на конях, хоча могла б шукати собі інших клієнтів, які б платили за це гроші. Ми приїжджали безліч разів, і жодного разу не чули відмови. Я бачив їхню фінансову скруту, тому по дорозі до них ми просили у торговців якихось овочевих гостинців для коней.

Були в нас і велосипедні прогулянки, також робили принт на футболках, розмальовува-

ли чашки патріотичними малюнками. Тоді на реабілітації перебували 15-20 осіб. Кожного дня ми планували який-небудь захід. На 90% вони всі відбувалися, наприклад, у понеділок – іпотерапія, вівторок – рибалка, середа – малювання, четвер – пісочна анімація. Більше всього хлопці любили рибалити. Їздили практично всі.

– Ви напевно сам рибалка?

– Ні, жодної рибини ще не спіймав. У нас з'явилися друзі, які люблять це діло, вони і запропонували. Тільки без усілякого алкоголю, хлопці сідали по човнах, один на один зі своїми думками, дозволяли собі розслабитися, тримаючи вудочки. Це допомагало заспокоїти навіть дуже дратівливих. Суттєвого нічого не ловили, улов котам віддавали або в юшку кидали.

– А де брали ресурси для забезпечення бійців необхідними підручними матеріалами, щоб займатися з ними, наприклад, пісочною анімацією чи арт-терапією?

– Ми писали пости-заклики у Фейсбук, хтось відгукувався і підтримував. Столі для пісочної анімації допомогли нам зробити друзі волонтери за відеоматеріалами з Інтернету. Спеціальне товсте скло для цього виду творчості ми замовляли у підприємця Максима Гербута. Він є засновником компанії PassivDom, яка друкує на 3D принтері будинки майбутнього, дуже прогресивний хлопець. За свої гроші він придбав для нас це скло. Лампи замовляли на харківському заводі. Я поїхав, купив дроти і розетки. В результаті ми зібрали два великі столи з правильним підсвічуванням для пісочної анімації.

Масляні фарби для малювання купували власним коштом. Волонтерка Марина Рябченко допомагала з полотнами. Вона здебільшого і проводила заняття, підтримувала бійців, хоча сама філолог, викладає в КНУ ім. Т. Шевченка. Потім знаходили ще художників, які приїжджали в санаторій, допомагали малювати.

Все це супроводжувалося фотографіями, які ми бійцям обов'язково друкували і дарували, що додавало певного стимулу. Вони втягувалися в процес, деякі могли малювати по декілька днів. Зрештою бійцям було куди і до кого звернутися. Сам процес реабілітації полягав здебільшого у їхньому спілкуванні із цивільними людьми. Вони тоді припиняли армійські жарти, починали «прикушувати язика», було помітно, як вони адекватніше реагували на все навколо.

– Тож результат проведеної роботи з психологічної реабілітації був досить помітним. Чи працювали з вами психологи, що вони говорили?

– Звичайно, помітний. До нас приїжджали різні психологи. Починаючи від шаманів, закінчуючи повністю божевільними

людьми, які не уявляли, у якому світі живуть взагалі. Однак все ж таки були серед них і професіонали. Вони вели щоденник по кожному з хлопців, хто проходив реабілітацію. Наприклад, психологи на арт-терапії задавали хлопцям спеціальну тематику малюнка, щоб потім зрозуміти, що у тих на душі, чи є якісь гострі, явні проблеми з психологічним станом. Деякі, звісно, відходили від теми, у когось просянався талант, а дехто малював, аби тільки посміятися.

Психологи відзначали, в першу чергу, кольорову гаму, постійно перебували поруч з бійцями під час занять з арт-терапії, розуміли по тонах зображення їхні внутрішні проблеми. Наприклад, протягом трьох тижнів, що тривала реабілітація, боєць найчастіше потрапляв на три заняття, отже, встигав намалювати три картини. Кольорова гамма на першій могла бути червоно-чорною, у темних тонах. На другій – вже світлішою, на третій – ми бачили вже яскраві, приємні кольори.

Є таке поняття як сублимація – психічний процес перетворення і перенаправлення енергії на соціальну роботу і культурну творчість. Тут варто відмітити пісочну те-

рапію. Вона дає ефективніший результат через присутність динаміки у робочому процесі. Малюючи, наприклад, танкові бої, можна швидко їх закінчити. Моя дружина разом з психологами допомагала бійцям корегувати малюнок. Це відбувалося приблизно як з дітьми.

Сама пластика перетікання малюнка із одного в інший – дуже цікавий процес. Боєць піском малює проблеми, які мучать, і тут же особисто може їх прибрати – розвіяти чи перемалювати у щось інше. Ефективним є малюнок про те, що було і що буде. Ось така достатньо потужна психологічна реабілітація відбувається завдяки арт-терапії.

– Наскільки мені відомо, влітку ви проводили виставку картин, намальованих бійцями...

– Багато хлопців по закінченню реабілітації забирали із собою свої роботи, декому ми відправляли поштою. Також ми дарували картини у християнський центр дітям сиротам, що неподалік санаторію. Проте за два роки достатню кількість робіт ми зберегли в себе. Та сама Марина Рябченко, викладач КНУ, домовилася із керівництвом університету про виставку на території бібліотеки Максимовича. Нічого особливого, ми навіть не повісили все, що було, а тільки більш характерні роботи, на яких можна

– Реабілітація вкрай потрібна, і це зрозуміло, напевно, не тільки бійцям, а і їхнім родинам. У більшості військовиків, які повернулися з території бойових дій, немає періоду адаптації, вони страждають на таку собі кесонну хворобу, тобто перестрибують з одного рівня життя на інший без підготовки. Вони продовжують переживати війну всередині себе. Мирне життя не завжди готове прийняти їх такими, а вони, відповідно, не готові прийняти те суспільство, яке змінюється повільніше, бо на війні все відбувається швидше, чесніше, страшніше, так би мовити, хірургічним шляхом і без наркозу. Тому хоча б такі невеличкі «перезавантаження», як наприклад, арт-терапія – це потрібна річ, – зазначила Олена Снісаревська, психолог групи швидкого реагування Міністерства оборони України.

простежити динаміку одужання. На експозицію приходили і дехто з авторів цих робіт, спілкувалися з відвідувачами.

– Чи плануєте займатися й надалі психологічною реабілітацією військовиків?

– Коли ми йшли із санаторію, там залишалося на реабілітації два бійці АТО, інші 98 місць були вільними. Ми будемо продовжувати допомагати бійцям долати ПТСР, проте вже не в Пущі-Водиці. Не хотілося б розкривати всі карти, аби не завадити процесу. Можу сказати лише, що ми готуємо документи для участі в тендері ProZorro. Головна мета – відкрити окреме місце реабілітації на базі іншого санаторію. К

Спілкувалася
НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

ПСИХОЛОГІЯ КОЛЬОРУ

ЧЕРВОНИЙ: агресія, боротьба за виживання, бажання привернути до себе увагу.

СИНИЙ: потреба у з'єднанні з іншими, спокій, пасивність, вишуканість.

ЖОВТИЙ: потреба в усвідомленні власного «Я», колір нерезалізованого самовдосконалення.

ЗЕЛЕНИЙ: колір стриманості, нестача захисту.

ПОМАРАНЧЕВИЙ: колір нездійснених реалізацій, потреба заявити про себе.

ФІОЛЕТОВИЙ: зліття, відмова від власного «Я», ігнорування навколишнього середовища.

СИСТЕМА ГЕТЕ передбачає те, що кольори виражають співвідношення між предметами.

Чорний – тіло, **білий** – дух, **жовтий** – чоловіче начало, **синій** – жіноче начало, **зелений** – гармонія, початок надії, **червоний** – дисгармонія.

Рожевий – пов'язують з високою чутливістю, емоційними проявами, безпосередністю.

Персиковий – спокую і ніжність.

Коричневий – сильне бажання звільнитися від ситуації, яка викликає дискомфорт.

Сірий – відсутність емоцій, їх пригнічення.

КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ ДУЖЕ ПОПУЛЯРНІ У СВІТІ — ЗА ПЕРШИЙ ДЕНЬ ПІСЛЯ ВИХОДУ КОМП'ЮТЕРНА ГРА CALL OF DUTY: GHOSTS ЗІБРАЛА 1 МЛРД ДОЛАРИВ І ПЕРЕВИЩИЛА ДОХІД STAR WARS І «ВОЛОДАРЯ ПЕРСНІВ». ОСТАННІМИ РОКАМИ ВІДЕОІГРИ ПОМІТНО ПРОГРЕСУВАЛИ НЕ ТІЛЬКИ В ПЛАНІ ГРАФІКИ, А Й У КОНТЕКСТІ ОСНОВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ, ЯКІ ВОНИ НЕСУТЬ. ПОСТУПОВО ВІДЕОІГРИ ПЕРЕЙШЛИ ЗІ СФЕРИ РОЗВАГ У ЗОНУ GAMES STUDIES, CULTURE GAMES ТА SERIOUSLY. ДЕЯКІ ДОСЛІДНИКИ ДОДАЮТЬ ДО ЦЬОГО ПЕРЕЛІКУ ЩЕ ОДИН ЖАНР — PROPAGANDA GAMES.

НАРАТИВ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ ІГОР СКЛАДНИЙ І РІЗНОМАНІТНИЙ. ДО ЦЬОГО ЖАНРУ ВІДНОСЯТЬ РІЗНІ ІГРИ — Й ТІ, ЩО АГІТУЮТЬ ЗА ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ЧИ РОЗПОВІДАЮТЬ ПРО ПРАВА ЕМІГРАНТІВ, І БАГАТОБЮДЖЕТНІ ІГРИ-БЛОКБАСТЕРИ, ЩО ЗАЗВИЧАЙ МІСТЯТЬ ПРИХОВАНУ ПРОПАГАНДУ ІДЕОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ.

WIRTUAL POLITICS

АМЕРИКАНСЬКА ПОЛІТИЧНА ПРОПАГАНДА

Найвідоміша пропагандистська гра — *America's Army*, яку спонсорували державні органи влади, щоб заохотити вступати в армію. Та Америка вкладала гроші не лише у військову пропаганду, а й у політичну. Візьмімо, приміром, гру *KumaWar*, яку розробила американська компанія Kuma Reality Games. Гроші на неї виділило Центральне розвідувальне управління при уряді США. *Kuma War* — це військова стрілялка (military shooter), події відбуваються в період військових дій американської армії в Іраку. Аудиторія гри — жителі Близького Сходу.

Гра має проамериканський стиль і прагне переконати людей як в Іраку, так і в усьому світі, що військове втручання США є цілком виправданим.

Kuma War вийшла 2004 року, місії гри оновлювалися до 2011-го. Перша місія — це битва, в якій гинуть два сини Саддама Хусейна. Напад описано як «поворотний момент в операції зі звільнення Іраку». *Kuma War* містить довідкову інформацію для кожної місії, яка включає супутникові фотографії, оригінальні статті зі ЗМІ та мультимедійну бібліотеку. Наприклад, герой може подивитися сюжет про захоплення Саддама Хусейна, який нібито виходить на спеціальному каналі *Kuma War*.

У травні 2011 року Kuma Games відтворила смерть Усами бен Ладена у грі. В листопаді 2011-го вийшла остання місія гри, дії в якій відбувалися в лівійському місті Сирт — гравець стає учасником вирішального штурму для захоплення міста, місія закінчується смертю Муаммара Каддафі. Серед жителів Близького Сходу гра поширювалася безкоштовно.

ПРОПАГАНДА В КОМП'ЮТЕРНИХ ІГРАХ

Популярні комп'ютерні ігри можуть використовуватися для виправдання воєнних дій, просування певної ідеології та як елемент інформаційної війни в руках терористів.

ИРАН ІС COMING...

Пропагандистський стиль Kuma War зіграв із нею поганий жарт. У 2005 році компанія випустила гру **Assault on Iran**, у якій гравець, солдат американської армії, повинен усунути ядерну загрозу. Для цього Сполучені Штати нападають на Іран. Через два роки іранські студенти зробили гру-відповідь на Assault on Iran – **Special Operation 85: Hostage Rescue**. Від американської стрілялки практично нічим не відрізняється, окрім хіба що персонажа. В цій грі героєм є не сержант МакЛайн, а топ-агент Ірану Бахрам Насері. За популярністю і поширенням гра в рази перевищила оригінальну версію Assault on Iran. За сюжетом іранська гра прямо протилежна американській версії – у Special Operation 85 гравець повинен врятувати двох викрадених учених-ядерників і запобігти Армагеддону.

Після такого неочікуваного триумфу в Ірані було створено Національний фонд комп'ютерних ігор, який займався пошуком та фінансуванням розробників ігор, спрямованих на підтримку цінностей чинного режиму – як у країні, так і за кордоном. За сприяння фонду було створено такі ігри: **Breaking the Siege of Abadan** – про одну з найкривавіших битв ірано-іракської війни, а також **Sara's New Life** – про життя молодого жінки, яка повинна «захистити свою мораль» від плотських спокус.

TERRORISTS WIN.

КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ В РУКАХ У ТЕРОРИСТІВ

Досвід Ірану можна назвати винятковим, адже іншим країнам Близького Сходу не вдалося повторити успіху в сфері комп'ютерних ігор. Навіть більше: деякі терористичні організації намагалися й собі створити пропагандистські ігри. Наприклад, ліванська терористична група «Хізбалла» випустила гру **Special Force** в 2003 році. Розробники запевняли, що продали 100 тис. копій гри. За аналогією до попередніх ігор, це стрілялка, у якій гравець-іранець знищує ізраїльтян. Гра була спрямована на юнацьку аудиторію від 13 до 21 року. 2007-го вийшла друга її частина, з оновленою графікою та зброєю.

До пропагандистських ігор долучився й Китай. У 2010 році було створено гру про китайську армію **Glorious Mission**, рیمейк популярної America's Army. Злочинцями у грі виступали американці.

2015 року за воєнними мотивами в Росії було створено комп'ютерну гру про операції російських військ у Сирії. «Кілл ІГИЛ» дозволяє відчувати себе пілотом бойового винищувача і з різноманітної зброї знищувати об'єкти терористів. Навіть попри те, що гра безкоштовна, вона не знайшла своєї аудиторії і не здобула великого розголосу.

ЯК РОСІЯ РЯТУВАЛА ЛЬВІВ

2005 року американські розробники Red Storm Entertainment випустили гру **Tom Clancy's Ghost Recon**. Тактична стрілялка, у якій гравець набирає

команду з російських військових і намагається відновити «Російську радянську імперію». Події відбуваються в 2008 році. На той момент влада в Росії начебто захоплюють радикальні ультранационалісти, які утворюють нову державу – Російський Демократичний Союз. Президентом стає такий собі Дмитро Арбатов, а російські танки стоять у кавказьких горах і в балтійських лісах, готові вдарити на південь і на захід.

До Ghost Recon було випущено більше 10 модифікацій (доповнення до комп'ютерної гри, написане, зазвичай, сторонніми розробниками або любителями). Одну з модифікацій присвячено Україні – Ghost Recon: «Операція Галичина». У грі звучить так: «По входившим в город колоннам демонстрантов неизвестные люди в камуфляже открыли огонь на поражение... Украина прерывает все переговоры о членстве в НАТО и будет проводить курс на дальнейшее сближение с Россией и вступление в Организацию договора о коллективной безопасности (ОДКБ)».

ОДНОЗНАЧНО СКАЗАТИ ПРО НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ПРОПАГАНДИ В КОМП'ЮТЕРНИХ ІГРАХ ВАЖКО. ВІДЕОІГРИ МОЖУТЬ БУТИ ЧУДОВИМИ ОСВІТНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ, КОЛИ ЙДЕТЬСЯ ПРО МАТЕМАТИКУ АБО ГРУ НА ПІАНО, АЛЕ ЯК КАНАЛ ПРОПАГАНДИ ПЕВНОЇ ІДЕОЛОГІЇ ВОНИ ПРОБЛЕМАТИЧНІ Й НЕ ЗАВЖДИ ЕФЕКТИВНІ.

Гравець – російський спецпризначенець, якого відправляють у Львів придушити повстання місцевих. Після «виборів 2008 року» до влади у Львові приходить проросійський кандидат Сергій Гришков. В ігровому 2008 році населення Галичини категорично відмовляється підкоритися «новій владі» Сергія Гришкова. Заради збереження територіальної цілісності Гришков просить силової допомоги в Росії.

Офіційно модифікацію не було затверджено компанією-видавцем Ubisoft, тому вона має характер піратської. До цього часу невідомо, хто зробив цю модифікацію, є думки, що її розробили в Росії. Оскільки у грі чимало «проросійських формулювань», як-от: «2008-й год... На президентских выборах в Украине...». В Україні вибори відбуваються раз на п'ять років, у Росії раз на чотири роки. Трошки згодом у грі, коли російський спецзагін бере штурмом Львів, українські партизани влаштовують центр своєї оборони в «здания городской администрации». В Україні, згідно з законодавством, є лише дві міські держадміністрації – Київська й Севастопольська, на відміну від Росії, де адміністрації є в кожному місті.

Продаж піратської версії гри Ghost Recon: «Операція Галичина» – заборонена у Львові.

Однозначно сказати про негативний вплив пропаганди в комп'ютерних іграх важко. Кіберспортивний оглядач Ліє Лейбовітц зауважує, що відеоігри можуть бути чудовими освітніми інструментами, коли йдеться про математику або гру на піаніно, але як канал пропаганди певної ідеології вони проблематичні й не завжди ефективні. Пропагандистські ігри з політичним лейтмотивом цікаві лише на початках запуску гри, але якщо гравець не вірить герою, яким він грає, в його блага місії й завдання, гра навряд чи стане популярною. Крім того, такі ігри лише в кращих випадках роблять професійні студії. Зазвичай, це ситуативні проекти, які пишуться за аналогією до всіх стрілялок, мають бідну графіку та нудну сюжетну лінію.

Литовська дослідниця Єва Пікутет, навпаки, вважає, що відеоігри є потужним засобом просування домінуючих ідеологій. В одній зі своїх публікацій вона порівнює Андреаса Брейвіка з героєм Call of Duty: Modern Warfare, Володимиром Макаровим. У місії «Ні Росії» гравець керує американським солдатом, який повинен допомогти Макарову спровокувати повномасштабну війну між Росією та США. Зокрема, Єва Пікутет акцентує увагу на схожості терористичного вчинку Брейвіка й Макарова. У грі Макаров підірвав аеропорт із людьми.

Виявити політичну пропаганду складніше: гра може не порушувати норм суспільної моралі, але викликати вельми суперечливі почуття в тих чи інших політизованих суспільних групах. У комуністичному Китаї підозрілі ігри одразу забороняють, як-от у випадку з британським футбольним симулятором Football Manager, у якому фігурують «національні футбольні команди» Тайваню, Гонконгу, Макао й Тибету. В Росії обговорюють можливість заборони ігор, спрямованих на «пропаганду війни та розпалювання ненависті і ворожнечі», а також «профашистських ігор», «ігор антиросійської спрямованості», які «недостовірно відбивають інформацію або применшують заслуги загиблих при захисті Вітчизни, авторитет Російської імперії, СРСР, Російської Федерації або збройних сил РФ». К

НАТАЛЯ ШЕВЯХОВА
<http://osvita.detector.media/>

«ОСІННІ СПОГАДИ»

...про любов

Цей фільм міг мати назву «На кордоні», адже всі події відбуваються саме там, за кілька кілометрів від рубежу з Євросоюзом. Однак уся атмосфера картини, ліричність і навіть меланхолія кожного кадру свідчать, що «Осінні спогади» звучить більш змістовно. Разом з тим символічно, що фільм вийшов у широкий прокат саме восени. Ця стрічка – перший для України досвід недержавного міжнародного співробітництва кінематографістів. На тлі мальовничого Прикарпаття фільм зняв іранський режисер Алі Фахр Мусаві, бюджет картини забезпечив чеський продюсер Віктор Вілгелм, значну частину коштів надали приватні інвестори з Ірану. І режисер, і продюсер тривалий час живуть в Україні та працюють в галузі кіновиробництва. При цьому стрічка створена з любов'ю та повагою до України і з глибоким розумінням нинішньої ситуації в державі. Майже всі ролі виконували українські актори, лише головну жіночу роль зіграла іранська театральна актриса Назанін Ахмаді Шахпурабаді. Картину покажуть не лише в кінотеатрах України, а ще у Чехії, Ірані, Білорусі та Німеччині. Попри важливі теми – реабілітацію воїнів АТО і проблему нелегальної міграції на кордоні з Євросоюзом – фільм не про це, і навіть не про війну, як здається багатьом, хто бачить на постері до фільму чоловіка у військовій формі. Це фільм про любов. Саме на цьому наголошує уся знімальна група. Побувавши на прем'єрі, можу підтвердити, що це саме так. Все мереживо сюжетних ліній лише доводить, що всім керує це почуття.

«Осінні спогади» – історія кохання чотирьох людей. У центрі подій – молодий музикант Анатолій, який повернувся з АТО, біженка з Іраку на ім'я Іма, немолодий чоловік Олександр та сестра його покійної дружини. Зйомки картини проходили у мальовничій місцевості на Прикарпатті – у місті Трускавець та селі Доброгостів. Автори фільму пропонують глядачам замислитися над тим, що за будь-яких обставин слід не втрачати здатність любити, співчувати, мріяти, тобто завжди залишатися Людиною.

З ДОВІДКИ «КОРДОНУ»

ДМИТРО ЛІНАРТОВИЧ – український актор театру та кіно. Народився у 1978 році у місті Києві в родині актора і режисера Костянтина Лінартовича. Після закінчення школи служив в армії, у прикордонних військах. У 2003 році Дмитро отримав диплом про вищу освіту, закінчивши акторський факультет Київського університету ім. І. Карпенка-Карого. Має театральні роботи на сцені театру «Київ». Перша велика роль була 2002 року у фільмі «Невелика подорож на великій каруселі» режисера Михайла Ілленка. Через 10 років вийшов другий фільм за його участі «Той, хто пройшов крізь вогонь». У цій біографічній драмі він виконав головну роль Івана Додоки – військового пілота, родом з Полтавщини. Його герої, прототипом якого став реальний український пілот Іван Доценко, після війни потрапляє до Канади, де неочікувано для себе стає вождем індіанського племені. У 2015 році вийшов фільм режисера Валерія Ямбурського «Гетьман», де Лінартович виконав роль перекопського музика Тугай-Бея. У 2016 році взяв участь у міжнародному кінематографічному проєкті, в результаті якого на екрані вийшов фільм «Осінні спогади» з Дмитром Лінартовичем у головній ролі – воїна АТО.

Чотири центральні персонажі «Осіньні спогади», на мою думку, рівноцінні герої. Іранська актриса в ролі Іми дуже переконливо і зворушливо зіграла дівчину, що втратила зір через стрес, коли співвітчизники-нелегали лишили її у лісі неподалік від кордону, передала східний характер і тонку душевність своєї героїні. Українському акторові Олександрю Ігнатуші дісталася чи не єдина негативна роль сільського майстра-теслі. Саме у його майстерні поранений боєць проходить трудову реабілітацію. У ролі теслі актор зміг наділити свого персонажа справжніми почуттями, що почасти виправдовують його вчинки. Так само і героїня Тетяни Юркової – Наталія – жінка, здатна на підступність заради кохання, однак актрисі вдалося переконати, що і вона буде щаслива. Чи не найбільш трагічний образ картини – музикант Анатолій, саме той, який грав на піаніно на Майдані, згодом пішов на війну добровольцем, а на початку стрічки проходить реабілітацію в осінніх Карпатах у сільській майстерні. Саме в цей час у лісі знаходять непритомну іракську дівчину... Аби дізнатися, що було далі, варто піти до кінотеатру на «Осінні спогади». Мені ж пощастило побувати на прем'єрі і поспілкуватися з виконавцем ролі Анатолія – Дмитром Лінартовичем охоче погодився на інтерв'ю для читачів «Кордону», адже, як з'ясувалося згодом, колись він і сам носив «зелений берет».

– Дмитре, звичайно, це було давно, але, гадаю, ви пам'ятаєте роки строкової служби у прикордонних військах?

– Так, мене призвали у 1997 році, я служив півтора роки, учебу пройшов в Івано-Франківську, у частині з хорошими традиціями. Два місяці проходив курс молодого бійця. Там була і присяга, пам'ятаю, ще батько приїздив. Запам'яталися мені ранкові зарядки, вся застава бігала по міському парку, дихаючи свіжим повітрям. Потім нас перевели в Луцьку прикордонну учебу, там вже чотири місяці проходили військову підготовку. Між іншим, нам пощастило потрапити до дуже хорошого сержанта на прізвище Чайка, і офіцерський склад був професійний. Однак, на кордоні служити не довелося, проходив службу в Оршанці та Попільні Житомирської області.

– Як вийшло, що вас мобілізували зараз і не до лав прикордонників?

– Я так розумію, що був дуже швидкий набір і у військоматі не надто розбиралися з родами військ. Потрапив до артилеристів, вочевидь, на той момент були потрібні саме такі військові фахівці. Пройшовши півтора місяці армійського вишколу, я ще залишався на Рівненському полігоні деякий час, але зателефонував чеський продюсер Віктор Вілгелм, він запропонував мені зіграти роль солдата, який пройшов службу в зоні бойових дій. Він і домовився з Міністерством оборони, щоб мене спочатку перевели на військове телебачення служити, а

МИ ЯК МИТЦІ МАЄМО ПОДАВАТИ ПРАВДУ В ХУДОЖНІЙ ФОРМІ. БІЛЬШ РЕАЛІСТИЧНО ПОКАЖЕ ДОКУМЕНТАЛІСТИКА. ПЕРЕСІЧНИМ ГРОМАДЯНАМ ПОТРІБНО ПОКАЗУВАТИ ПРАВДУ, АЛЕ НЕ АЖ НАДТО РІЗКО, ЦЕ МАЄ БУТИ ОПРАЦЬОВАНО. МИ МАЄМО НЕСТИ КУЛЬТУРУ, САМЕ У ЦЬОМУ СЕНС НАШОЇ ПРОФЕСІЇ.

потім я поїхав у Трускавець та Доброгостів на зйомки. Коли ж ми відзняли фільм, я повернувся на військове телебачення, де нині проходжу службу. Проте я знаю, що вже є розпорядження щодо демобілізації шостої хвилі, тож чекаємо відповідного наказу. Така історія.

– Дмитре, ви, актор, пройшли шлях мобілізації і підготовки до служби у бойових умовах. Як на вашу думку, варто мобілізувати населення чи все ж таки слід готувати професійну армію?

– Я прихильник професійної армії і бачу три складові цього питання. По-перше, є люди, які за характером, за нутром своїм – воїни. Їм подобається військова справа. По-друге, потрібні якісна амуніція, сучасне технічне забезпечення. Третє – гідна заробітна плата. Ці мотивуючі чинники спрацьовують. Ми потрапили в ситуацію раптових військових дій, тому навчання, зокрема для мобілізованих, триває лише кілька місяців, а ефективна підготовка хорошого солдата має тривати значно довше, він має жити цим. Військовий фах потребує тривалої підготовки, а тим паче при-

ПРИКОРДОННИКИ – ЦЕ ЕЛІТНІ ВІЙСЬКА, ТОМУ ПОТРІБНО БАГАТО ВКЛАДАТИ В СОЛДАТА, ЩОБ ВІН НАДІЙНО ЗАХИЩАВ ДЕРЖАВНІ РУБЕЖІ. ПРОФЕСІЙНІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ НАВІТЬ ЗОВСІМ ІНАКШЕ НОСЯТЬ ФОРМУ, ДОБРЕ ОБІЗНАНІ І ЦЕ ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ.

кордонникам потрібно стільки всього знати: топографію, вправно володіти зброєю, орієнтуватися добре на місцевості, пройти польові навчання. Прикордонники – це елітні війська, тому потрібно багато вкладати в солдата, щоб він надійно захищав державні рубежі. Професійні військовослужбовці навіть зовсім інакше носять форму, добре обізнані і це запорука перемоги. Така бойова одиниця – це надійність. Проте у нас такий шлях як є, він вимушений, і в багатьох, кому довелося стати солдатом, спрацювало усвідомлення: це моя земля, і мій обов'язок її захистити.

– Однак, вочевидь, як актору і цей досвід був вам корисним, розкажіть, будь ласка, як ви готувалися до ролі Анатолія у стрічці «Осінні спогади»?

– На полігоні, що на Рівненщині, був час особистих потреб, коли я спілкувався з бойовими сержантами, учасниками бойових дій на сході країни. І коли вони розповідали, що пережили, я бачив, що відбувалося в їхніх очах. Я вловлював це і пропускав через себе, розумів, що з людиною відбувається. Так само було,

коли я ще до мобілізації приїздив у шпиталь прикордонників на Ягідній і там виконував ще перші свої військові пісні з альбому «Час». Там я також бачив, що відбувається з бійцями після війни. Особливо мені імпонують ті, хто знаходять у собі сили триматися понад усе. В них не згасає надія, вони ніби проходять два фронти: один там, на сході, а інший тут – коли людина поранена, вона бореться за своє життя, здоров'я, ця боротьба іде всередині неї і кожен сам вирішує, як він буде відновлюватися, яким буде його подальший шлях. Там, у шпиталі, я був вражений стійкістю та мужністю. Прикордонники – це унікальні люди, оберіг країни, адже вони першими приймають удар.

– Ви пишете пісні і виступаєте з ними перед військовими?

– Так, нещодавно навіть вийшов альбом «Мобілізація». Пісні для цього альбому я писав у студії Ігоря Громадського. Допоміг мені з виданням цього альбому Володимир Лавринчук. Текст і музика мої, аранжування і зведення звуку – робота Ігоря Громадського. Звичайно, я виступаю з цими піснями, зокрема під час показу фільму «Осінні спогади» в Національній академії сухопутних військ у Львові я виступав перед курсантами. До речі, це унікальний заклад, де курсанти і військовослужбовці пройшли через бойові дії на сході країни. Там я брав гітару і виступав. Це дуже важливо, адже з військовими потрібно спілкуватися. Ми, митці, повинні вести з ними діалог, іти на контакт. Альбом «Мобілізація» складається з 13 військових пісень. Я багато спілкувався з військовослужбовцями, бойовими солдатами і офіцерами зі збройних сил і добровольчих батальйонів, вони чимало розповідали про себе. Я пропускав через себе їхні спогади. Певнений – це допомогло мені і у фільмі переконливо зіграти солдата, і при написанні власного альбому.

– Ваші пісні дуже реалістичні, навіть ситуативні.

– Так, я намагався максимально передати відчуття людей на війні, у бойових обставинах.

Наприклад у пісні «Втеча», про танкіста, мені було важливо передати, що відчуває людина в танку. Або у пісні «Вісім метрів» – відчай і напругу солдата, який тягне пораненого побратима до укриття. У кожній пісні – життєві ситуації, так я прагну показати, що таке людина, що всередині неї, яка рушійна сила допомагає їй доповзти, добігти, не здаватися і просто врятувати своє життя. Там немає високих слів, там все дуже спрощено і зрозуміло. Акторська професія допомагає мені відтворювати емоції у ліричній чи динамічній формі, з нервом, відчаєм чи навпаки спокійно і зважено. Зокрема, пісня «Волонтерка» описує ситуацію на перепочинку, коли бійці ніби зупинилися і побачили, хто вона, яка вона. Так само пісня «Медсестра» має досить простий зрозумілий сюжет: поранений лежить у шпиталі, заходить медсестра зробити йому укол, він бачить її і закохується. Слухаючи пісню «Мобілізація», перед вами просто постають картинки: військомат, потім хлопці їдуть в автобусі, потім перевдягаються у форму, стають взводом, дещо хлопчача пісня. Зовсім інша – «Морський піхотинець» – це проект спільний з військовим телебаченням про завзятих хлопців, які постійно тренуються, нарощують силу, про військову культуру, естетику морської піхоти. Військове телебачення надало відео-хроніку, я приніс музичний матеріал, і ми зробили кліп на цю пісню. Тобто в альбомі різноманітні пісні, філософські, ліричні, вже вийшов диск

**Я БАГАТО СПІЛКУВАВСЯ
З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ,
БОЙОВИМИ СОЛДАТАМИ
І ОФІЦЕРАМИ ЗІ ЗБРОЙНИХ СИЛ
І ДОБРОВОЛЧИХ БАТАЛЬЙОНІВ.
ВОНИ ЧИМАЛО РОЗПОВІДАЛИ
ПРО СЕБЕ. Я ПРОПУСКАВ
ЧЕРЕЗ СЕБЕ ЇХНІ СПОГАДИ.
ВПЕВНЕНИЙ – ЦЕ ДОПОМОГЛО
МЕНІ І У ФІЛЬМІ ПЕРЕКОНЛИВО
ЗІГРАТИ СОЛДАТА,
І ПРИ НАПИСАННІ
ВЛАСНОГО АЛЬБОМУ.**

і його слухають військовослужбовці. Зрозуміло, що всі не можуть отримати диск, але я робив це для людей, тому на сайті ex.ua можна альбом знайти і послухати. До речі, зараз у мистецтві військова тема досить популярна, і в кіно, і в літературі, і в музиці. Зокрема, ті хто повертаються з війни, намагаються доне-

сти інформацію, створюється цілий культурно-військовий прошарок. І це дуже цікаво, бо це саме те, що зараз з усіма нами відбувається.

– А про прикордонників також є пісня?

– До речі, так, в альбомі «Мобілізація» є пісня, присвячена прикордонникам, вона називається «Непроханий гість». Це пісня саме про тих, хто зупиняв ворога на кордоні. Вона вийшла в такій формі – військова фольк-оповідка, такий своєрідний жанр. Там є такі слова:

*Із прапором на шевроні,
на ґрунті своєї землі,
І без підмоги на кордоні –
тут гаряче як у печі.
Накази – не кориговані,
нам самим обирати маршрут.
Набої припасовані – буде загарбнику скрут.*

– А що вам ближче, писати пісні чи грати у кіно? Ви про музику розповідаєте з більшим захопленням...

– Мені подобається писати тексти і складати музику, тут ти є автором, своєрідним режисером подачі пісні, ти більш самостійний. А в кіно все ж таки є режисер, актор виконує завдання, крім того є камера, партнери по зйомках. А коли пишеш, ти сам на сам з емоціями, думками, пропускаєш через себе власний задум. І з піснею ти виходиш сам на сам із слухачем. Це монолог, ти сам несеш власний твір людям. Тому пісня мені дуже близька.

– Однак і в кіно, і в музиці вас супроводжує військова тема, принаймні дві великі кінороботи – ролі військовослужбовців. Я бачила вас на екрані у двох ролях: Івана Додоки з фільму «Той, хто пройшов крізь вогонь» і Анатолія з «Осінніх спогадів». Обидва образи – люди, які на власні очі бачили війну. Це подібні герої чи різні?

– Вони, звичайно, відрізняються, бо це різні часи і обставини, а спільне в них – любов. Любов і намагання залишитися людиною. Іван Додока – більше мандрівник, він тікає з полону, переховується, потрапляє на Аляску, стає вождем індіанського племені. Натомість Анатолій веде внутрішній бій із самим собою: я був на війні, повинен адаптуватися до цивільного життя, я працюю у майстра-різьбяр, але що мені робити далі. У душі героя відбувається постійний пошук себе, тобто він внутрішньо працює і має шанс стати людиною, розвиватися далі і стати особистістю. Нині багато таких людей, воїнів, які повернулися до цивільного життя, починають власні справи, змінюють своє життя, хтось створив громадські осередки, один відкрив піцерію, інший юридичну консультацію, хтось тренує курсантів, виховує військову культуру тощо. Проте хочеться, щоб був мир, і нарешті закінчилася війна, бо занадто багато втрат. Розумна людина, прийшовши з війни, буде успішна в цивільному житті. Однак це титанічна робота над собою і саме це я намагався показати в картині.

– Фільм знімали на Прикарпатті, як до вас ставилися місцеві мешканці?

– Дуже добре. Зокрема, ми знімали помешкання у пані Галини, у неї і город, і поле, вона радо нам допомагала. Потім зйомки відбувалися у місцевій музичній школі, де дуже обдаровані діти навчаються, вони грають на фортепіано та інших музичних інструментах, співають у хорі. Також ми спілкувалися з колоритним місцевим фольклорним гуртом, вони є в одному з епізодів фільму. Крім того, Олег Карпін, організатор Трускавецького фестивалю «Корона Карпат», опікувався нами, допоміг з технікою, сприяв у роботі, у виборі локацій для зйомок. І коли була прем'єра у Трускавці, місцеві прийшли подивитися, між іншим, повний зал був, то вони одразу впізнали картинку, бо знімали в Доброгостові. «Це наша землячка, це у нас знімали!» – говорили вони.

– Дійсно місцевість дуже вдало обрана для такої теми, тим більше осінні Карпати, спокій і тиша природи, саме те, що потрібно для реабілітації поранених. І наприкінці фільму зрозуміло, що герой справді відновився, тож реабілітація пройшла успішно і він готовий до нового життя.

– До речі, у Трускавці є санаторій для реабілітації військових, нам показували, що там крім свіжого повітря є і всілякі водні процедури, іглотерапія для відновлення після поранень, цілющі джерела. Зараз взагалі розвивається реабілітаційний напрям, зокрема і на Закарпатті. Нині ми нарощуємо м'язи не тільки у військовій справі, але і в реабілітаційній, тому все буде добре. Країна проходить становлення, і армія так само, ми здолаємо всі труднощі.

**РОЗУМНА ЛЮДИНА,
ПРИЙШОВШИ З ВІЙНИ,
БУДЕ УСПІШНА
В ЦИВІЛЬНОМУ ЖИТТІ.
ОДНАК ЦЕ ТИТАНІЧНА
РОБОТА НАД СОБОЮ І
САМЕ ЦЕ Я НАМАГАВСЯ
ПОКАЗАТИ В КАРТИНІ.**

– Попри складну тематику фільм вийшов світлий і теплий, навіть оптимістичний. До речі, режисер розповів, що навмисно вилучив з фільму надто реалістичні моменти, хоча вони були, адже при підготовці стрічки він вивчав справжні історії пов'язані і з біженцями, і з арміями.

– Дійсно, якось я запитав бійців про їхні враження від фільму. І вони сказали, що дуже добре, що немає якихось перебільшень, бруду війни, цього у житті і так достатньо. Ми як митці маємо подавати правду в художній формі. Більш реалістично покаже документалістика. І все одно я не прихильник того, щоб занадто багато бруду було навіть у документальній хроніці. Пересічним громадянам потрібно показувати правду, але не аж надто різко, це має бути опрацьовано. Ми маємо нести культуру, саме у цьому сенс нашої професії. Наприклад, у піснях я намагаюся показати те, що підносить людину: як солдати борються за життя, знаходять у собі внутрішню силу виживати, в якому ситуативному ряді вони перебувають, іноді навіть у побуті, що вони теж закохуються і мають мотивацію вижити. Те, що зараз роблять справжні військові, і прикордонники, і збройники, це надзвичайно. Я сподіваюся, що військова професія поверне собі престижність, як було колись у дитинстві, пам'ятаєте, людина у формі – це була еліта. Якщо зараз держава зробить наголос на військову справу, медицину, спорт, викладацьку діяльність, науковців, то все в нашій країні буде добре. К

Спілкувалася ЛЕСЯ МЕДВЕДЕНКО

КОРДОН

